

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
УРЫССУ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ
СОВЕТЫ**

КАРАРЫ

№ 1

Урыссу ш. т. п.

2020 елның 6 марты

**Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының
"Урыссу шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставын кабул
итү турында" карары проекты турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында "2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлдәгә 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу бистәсе Советының 2012 елның 24 гыйнварындагы №1 карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына таянып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Советы карар кабул итте:

1. №1 Кушымта нигезендә, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы Карары проекты кабул итәргә.

2. «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында" Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы советы карары проекты буенча ачык тыңлауларны 2020 елның 27 мартына 15 сәгать 00 минутка билгеләргә.

Татарстан Республикасы Ютазы район Советы бинасында Урыссу ш.т. п., Пушкин ур., 38 йорт (2 кат) адресы буенча, Татарстан Республикасы Ютазы район Советының утырышлар залында ачык тыңлаулар үткәргә.

3. Гавами тыңлаулар турында гражданның мәгълүмат бирү тәртибе ачык тыңлаулар материаллары белән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставын махсус мәгълүмати стендларда урнаштыру юлы белән, <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Интернет-телекоммуникация чөлтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталында урнаштыру юлы белән алдан танышуну үз эченә ала.

4. Ачык тыңлаулар нәтижәләрен, шулай ук Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Советы карары проекты буенча гавами фикер алышу турында хәбәрне, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турындагы мәсьәләне караганчы, 30 көннән дә соңга калмыйча алдан, махсус мәгълүмат стендларында урнаштырырга,

<http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

5. Әлеге карар рәсми басылып чыккан (халыкка игълан ителгән) көненнән үз көченә керә.

6. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Урыссу шәһәр тибындагы поселогы

Башлыгы урынбасары

Р. М. Гарипов

Кушымта №1
Татарстан Республикасы
Уруссу шәһәр тибындагы поселогы
Советы карарына
2020 елның 6 марты № __1__

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
УРЫССУ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ
СОВЕТЫ**

КАРАРЫ

№ _____ Урыссу ш. т. п. _____ 2020 ел

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "Урыссу шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советының 2012 елның 24 гыйнварындагы 1 номерлы карары белән кабул ителгән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына таянып, 2020 елның 27 мартында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы карары проекты буенча ачык тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы карар кабул итә:

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын 1 нче Кушымта нигезендә кабул итәргә.

2. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын "Муниципаль берәмлекләр уставларын дөүләти теркәү турында"гы 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма органда теркәргә.

3. Әлеге карарны һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын рәсми бастырып чыгаруны (халыкка житкерүне), Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставында каралган тәртиптә, муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан кергән көннән соң 7 эш көненнән дә соңга калмыйча тәэмин итәргә.

4. Әлеге карар һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы әлеге

карарның 3 пунктында каралган тәртиптә рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

5. Әлеге карар һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының " Урыссу шәһәр тибындагы поселогы " муниципаль берәмлеге Уставы үз көченә керткән көннән түбәндәгеләрне үз көченә югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын раслау турында " 2012 елның 24 гыйнварындагы 1 номерлы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы карарын, Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Идарәсе тарафыннан 2012 елның 13 мартында теркәлгән (дәүләт теркәү номеры RU165431012012001), Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының "Урыссу шәһәр тибындагы поселогы " муниципаль берәмлеге Уставын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советының 2014 елның 1 августындагы 12 номерлы «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында" карарын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Советының 31.12.2014 елның №24 «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында" карарын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында " ы 23.11.2015 ел № 9 карарын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында " 2016 елның 5 декабрдәге 14 номерлы карарын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында " 2017 елның 7 ноябрдәге 14 номерлы карарын;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советының 2018 елның 16 мартындагы 3 номерлы «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының « Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында" карарын.

6. Әлеге карарны махсус мәгълүмат стендларында рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) юлы, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре порталында <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча урнаштыру (халыкка житкерү) юлы белән халыкка игълан итәргә.

7. Әлеге карар рәсми басылып чыккан (халыкка житкерелгән) көннәннән үз көченә керә.

8. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Урыссу шәһәр тибындагы поселогы
Башлыгы урынбасары

Р. М. Гарипов

Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районы
Урыссу шәһәр тибындагы поселогы
Советы
карары белән кабул ителде

« ____ » _____ 2020 ел № _____

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу шәһәр тибындагы поселогы
Башлыгы урынбасары
_____ Р. М. Гарипов

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
“УРЫССУ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ ПОСЕЛОГЫ”
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫ**

Урыссу ш. т. п.,
2020 ел

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Шәһәр җирлегә һәм аның статусы.

1. «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә «Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 46-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән шәһәр җирлегә статусы бирелде.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» (алга таба – текст буенча – җирлек), кыскартылган исеме - Урыссу ш.т.п.

3. «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасының Ютазы муниципаль районы составына керә.

2 статья. Җирлекнең территориаль бүленеше.

1. Җирлек территориясе составына Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы торак пункты керә.

2. Җирлек чикләре «Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 46 - ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Җирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

3 статья. Җирлекнең рәсми символлары

1. Җирлекнең үз гербы бар, ул тарихи, мәдәни һәм башка җирле традицияләрне һәм үзенчәлекләрен чагылдыра.

2. Җирлек гербының тасвирламасы җирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.

3. Җирлек гербының сурәте җирле үзидарә органнарының һәм урындагы затларның мөһерләрендә, бланкларында һәм башка рәсми документларында, җирле үзидарә органнары биналарының фасадларында, җирлек Советының утырышлар залында, җирлек башлыгының һәм Башкарма комитет җитәкчесенә эш кабинетларында урнаштырыла. Җирлек гербын рәсми рәвештә күчәрүнең башка очраklары җирлек Советы карары белән билгеләнә.

4. Җирлек гербы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

4 статья. Җирлектә гражданнарның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирлектә җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә катнашу юлы белән, шулай ук әлеге Уставта каралган сайлау һәм башка җирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданныр җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша җенесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә, инануларына, җәмәгать берләшмәләренә каравына бәйләнмәгән рәвештә тигез хокуклы.

Җирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданнар турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм районның жирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданнар тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында башка тулы һәм дәрәс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5. Жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлек һәм аның аерым территорияләре үсешенә иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтөрән үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында “Дәүләт органнарының һәм жирле үзидарә органнарының эшчәнлегә турында мәгълүматка керүне тәэмин итү турында” 09.02.2009 ел, № 8-ФЗ Федераль закон нигезендә, халыкка даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судта жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаять бирергә хокуклы.

5 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты, Ревизия комиссиясе, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

6 статья. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре

1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) жирлекнең жирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) жирлек чикләрендә халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итүне, халыкны ягулык белән тәэмин итүне оештыру, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә халыкны ягулык белән тәэмин итү;

4.1) жылылык белән тәэмин итүнең бәя зоналарында жылылык белән тәэмин итүче бердәм оешма тарафыннан жылылык белән тәэмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча, жылылык белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын һәм энергетика нәтижәлелеген үстерү өчен кирәк булган һәм жылылык белән тәэмин итү схемасы буенча "Жылылык белән тәэмин итү турында" Федераль законда билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә, жылылык белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгын һәм энергетика нәтижәлелеген арттыру;

5) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм функцияләүне тәэмин итү,

жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юл хәрәкәтен оештыру, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

6) жирлектә яшәүче һәм аз керемле гражданны торак урыннарына мохтаж гражданны торак урыннары белән тәэмин итү, муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыру, торак төзелеше өчен шартлар тудыру, муниципаль торак контролен гамәлгә ашыру, шулай ук жирле үзидарә органнарының торак законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру;

7) халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру;

7.1) жирлек чикләрендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук терроризм һәм экстремизм күренешләре нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) юк итүдә катнашу;

7.2) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

8) жирлек чикләрендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча катнашу;

9) жирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын тәэмин итү;

10) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

11) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, жирлек китапханә фондларының сакланышын тәэмин итү һәм комплектау;

12) жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;

13) жирлек территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкәрләрен) саклау, куллану һәм популярлаштыру, мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне) саклау;

13.1) жирле традицион халык сәнгәтен үстерү өчен шартлар тудыру, жирлектә халык сәнгәтен саклап калу, торгызу һәм үстерүдә катнашу;

14) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спорт үсеше өчен шартлар тәэмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

15) жирлек халкының массакүләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннары төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәэмин итү;

16) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

17) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

19) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, әлеге кагыйдәләргә туры китереп төзекләндерү, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарыннан, аеруча саклана торган табигать территорияләреннән файдалану, аларны саклау, яңадан торгызу, шулай ук жирлекнең торак пунктлары чикләрендә урнашкан махсус

сакланыла торган табигать территорияләрендәге урманнардан файдалану, саклау, һәм яңадан торгызуны оештыру.;

20) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, территорияне планировкалау буенча эзерләнгән документацияне раслау, жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлегенең шәһәр төзелеше планын бирү, төзелешкә рөхсәтләр (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очрактардан тыш) бирү, жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәтләр бирү, жирлекләргә шәһәр төзелеше проектлауның жирле нормативларын раслау, жирләргә резервлау һәм муниципаль ихтияжлар өчен жир кишәрлекләрен алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерү барышында ачылган кагыйдә бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү, индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты параметрларын планлаштырыла торган төзү турында хәбәрнамәдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше яисә бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларга туры килмәве һәм (яисә) жир кишәрлегендә индивидуаль торак төзелеше объектны яки бакча йортын урнаштыруның рөхсәт ителмәве турында хәбәрнамә, шәхси торак төзелеше яисә бакча йортының төзелгән яки үзгәртеп корылган объектның яки үзгәртеп корылган объектларының яки жирлек территорияләрендә урнашкан бакча йортларының төзелеш яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы законнар таләпләренә туры килүе яисә туры килмәве турында хәбәрнамәләр, Россия Федерациясе граждандар законнары нигезендә, үз белдәкләре белән төзелешне сүтү турында карар кабул итү, үз белдәге белән төзелгән корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш объектларын үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларын үзгәртеп коруның, территорияне планлаштыру буенча документациянең, яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә чик параметрларына туры китерү турында карарлар, максатчан билгеләнеше буенча кулланылмаган яки Россия Федерациясе законнарын бозып файдаланыла торган жир кишәрлеген алу, үз белдәге белән корылманы сүтү яки аны Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрактарда билгеләнгән таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итү;

21) адресация объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл чөптәре элементларына (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яки муниципальгара эһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның жирле эһәмияттәге жирле эһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслар реестрында мәгълүмат урнаштыру;

22) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм жирләү урыннарын карап тоту;

23) территорияль оборона һәм граждандар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

23) территорияль оборона һәм граждандар оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

25) су объектларында кешеләргә куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

26) жирлек территориясендә дөвалау-савыктыру урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук жирле әһәмияттәге махсус сакланыла торган табигать территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

27) авыл хужалыгы производствосын үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру;

28) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

29) Россия Федерациясенең су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесе вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкка аларны куллану чикләүләре турында хәбәр итү;

30) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

31) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

31.1) жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә эш өчен бина биру;

31.2) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларны үтәү чорында полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына торак урыны биру;

32) "Коммерциясез оешмалар турында" 1996 елның 12 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 31.1 һәм 31.3 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр кысаларында социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү";

33) жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәэмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәру;

34) жирлек чикләрендә коррупциягә каршы торучу чараларын гамәлгә ашыру;

35) 2007 елның 24 июлендәге "Күчмәс милекнең дөүләт кадастры турында" 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары Ютазы муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән жирлек бюджетыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен Ютазы муниципаль районы бюджетына тапшыру турында килешүләр төзүгә хокуклы.

7 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын булдыруга;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылуга;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашуга;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләр хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыруга;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашуға;

6.1) муниципаль янгын сагы булдыруға;

7) туризмны үстерү өчен шартлар тудыруға;

8) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтүгә;

9) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтүгә;

10) торак законнары нигезендә, социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирүгә;

11) жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруға;

12) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруға;

13) инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм итүгә;

14) "Кулланучылар хокукларын яклау турында" 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыруға.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлекнең жирле әһәмиятендәге сорауларына карамаган, әлегә статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләренә хәл итәргә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга, шулай ук федераль законнарда каралса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары, дөүләт хакимияте органнары компетенциясенә кермәгән һәм федераль законнар һәм жирлек бюджеты керемнәре, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, һәм түләүләренә өстәмә нормативлары буенча салым керемнәрен кертүдән тыш, Татарстан Республикасы законнары белән алар компетенциясеннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләренә хәл итәргә.

8 статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

9 статья. Жирлек жирле үзидарә органнарының дөүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дөүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-иқтисадый үсешенә юнәлдерелгән дөүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында авыл жирлеге Советының закон чыгару инициативасы;

5) законда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

10 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәр статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм тәртибен дә кертеп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Муниципаль хезмәт турында 25.06.2013 елдагы 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, әлеге Устав, жирлек Советы тарафыннан расланган муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУЫ

11 статья. Халык тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру формасы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы

Халык турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) депутат, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) халык жыены;
- 6) гражданның хокук ижаты инициативасы;
- 7) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 8) ачык тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 9) гражданның жыелышы;
- 10) гражданның конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 11) гражданның сораштыру;
- 12) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 13) жирле үзидарә органнарына гражданның мөрәжәгатьләре;
- 14) ижтимагый (консультатив) советлар төзү;
- 15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

12 статья. Жирле референдум

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә, 12.06.2002 ел, № 67-ФЗ «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» Федераль закон һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

3. Жирле референдумда жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданныр катнаша ала. Гражданныр яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум үткөрү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан түбәндәгеләр инициативасы белән кабул ителә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданныр;

2) уставлары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә, сайлаулар һәм (яки) референдумнарда катнашуну күздә тоткан, алар Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән;

3) жирлек Советы һәм авыл жирлеге Башкарма комитеты Житәкчесе тарафыннан бергә тәкъдим ителгән карар нигезендә.

5. Гражданныр, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итү өчен имзалар җыю тора, алар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучыларның биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким булмаска тиеш.

6. Референдум үткөрү инициативасы жирлек Советы һәм авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан жирлек Советы карары һәм Башкарма комитет житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Жирлек Советы жирле референдумны муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән соң 30 көн эчендә билгеләргә тиеш.

Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срукта билгеләнмәгән очракта, референдум гражданныр, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыклары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мәрәҗәгатьләре нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткөрүне тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башкарма органы яки суд тарафыннан жирле референдум үткөрүне тәэмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәҗбүри үтәләргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләре чикләү нигезендә үтөлешен тәэмин ителәр.

11. Жирле референдум үткәру, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданныр, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

13. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә бер мандатлы сайлау округы буенча жирлек Советына депутатлар сайлау максатыннан үткәрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала. Россия Федерациясенең халыкара килешүләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә, жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил гражданныр жирлек советының сайланган депутатлары булырга хокуклы.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Күрсәтелгән карар массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турындагы карар жирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан кабул ителә.

4. Муниципаль сайлауларны әзерләү һәм үткәру сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе кысаларында йөкләнә.

5. Жирлек советына депутатлар сайлау федераль законнарда, бер мандатлы сайлау округы буенча Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның күпчелек тавышын алган теркәлгән кандидат санала.

Әгәр жирлек Советына депутатлар сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез тавыш белән теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

14 Статья. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән авыл жирлеге башлыгы, гамәлдәге законнар һәм әлеге Устав нигезендә һәм тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып, депутатның сайлаучыларның аңа карата ышанычын шик астына куя торган һәм депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына һәм башка норматив хокукый актларга, әлеге Уставның

һәм башка муниципаль хокукый актларның суд тәртибендә расланган конкрет хокукый карарларына туры килмәү яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органында барлык депутат мандатлары яисә депутат мандатларының бер өлеше сайлау берләшмәләре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатларның исемлекләре составында сайланган депутатлар белән алмаштырылса, депутатны чакыртып алу кулланылмый.

4. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү халык инициативасы белән үткәрелә.

5. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм гражданның имзаларын жыю инициативасын тәкъдим итү өчен, муниципаль сайлауларда катнашырга хокукы булган 10 кешедән дә ким булмаган инициатив төркем төзелә.

6. Инициатив төркем инициатив төркемне төркөү турындагы үтенеч белән жирлекнең сайлау комиссиясенә мөрәжәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның аны чакыртып алу өчен нигез булып торган хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәл кылуына (гамәл кылмавына) күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туу датасы һәм урыны, аны биргән органның исеме яисә кодын күрсәтеп, паспортның яки гражданның паспортын алмаштыручы документның сериясе, номеры һәм датасы, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм аның исемнән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның адресы күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

7. Инициатив төркемне төркөү, имзалар жыю, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау йөзеннән, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

8. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткөрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

9. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, тиешле жирлек Советы депутаты аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткөрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

10. Авыл жирлегә Советы депутаты аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

11. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында төркөлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә, чакыртып алынган дип санала.

12. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

13. Жирлекнең сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми нәтижә ясаганнан соң 5 көн эчендә инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм

жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

15 статья. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге чикләрен үзгәртүгә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә, 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы Федераль закон нигезендә үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 12 статьясындагы 2 һәм 3 өлешләре һәм 13 статьясындагы 5 өлеше нигезендә үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек халкының яртысыннан артыгы яки жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

16. Гражданнар жыены

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган түбәндәге очракларда гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин:

1) әлеге торак пункт территориясен башка жирлек территориясенә кертүгә китерә торган күрсәтелгән торак пункт составына кергән жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча торак пунктта;

2) жирлек Советы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә әлеге жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча;

3) жирлек Советы вәкаләтләрен башкара торган жирлектә, әгәр жирлекнең сайлау хокукына ия кешеләре саны 100 дән артык булса, жирлек советын төзү, аның саны һәм вәкаләтләре вакыты турындагы мәсьәлә буенча;

4) жирлек Советы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә үзара салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча;

5) жирлекара территориядә урнашкан торак пунктта, яңа төзелгән жирлек төзү турында халык инициативасын тәкъдим итү максатларында, шулай ук яңа төзелгән жирлектә, әгәр аның сайлау хокукына ия халкы саны 300 кешедән дә артмаган булса, яңа төзелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча, яңа төзелгән жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү мәсьәләсе буенча;

6) әгәр авыл жирлегендә халык саны 100 кешедән артмаса, авыл халкының тү

бөн тыгызлыгы яки уза алмаслык авыр жирдә урнашкан жирлектә, жирлекнең бетүе турындагы мәсьәлә буенча;

1.1. Авыл торак пунктында гражданныр жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәрелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каралган гражданныр жыены анда торак пункт яки жирлек халкының сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашу очрагында хокуклы. Торак пунктта бер үк вакытта әлеге торак пунктта яшәүчеләрнең сайлау хокукына ия яртысыннан артык кешенең бергә булу мөмкинлеге булмаса, әлеге Устав нигезендә гражданныр жыены этаплап, гражданныр жыенын үткәру турында карар кабул ителгәннән соң бер айдан да артмаган вакыт эчендә үткәрелә. Шул ук вакытта элегрәк гражданныр жыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашунуң алдагы этапларында катнашмый. Гражданныр жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, халык жыены карары кабул ителгән дип санала.

17 статья. Гражданнырның муниципаль-хокукый акт чыгару инициативасы

1. Гражданныр әлеге Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә муниципаль-хокукый акт чыгару инициативасына хокуклы.

2. Сайлау хокукына ия гражданныр төркеме сайлау хокукына ия булган жирлек халкы саныннан 3 проценттан артмаган күләмдә муниципаль-хокукый акт чыгару инициативасы белән чыгыш ясарга мөмкин.

3. Муниципаль-хокукый акт чыгару инициативасын гамәлгә ашыру максатларында авыл жирлеге гражданныры хокуклы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданныр жыелышларын һәм хокукый акт чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәрергә;

- закон чыгару инициативасын тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар жыю буенча инициативалы төркемнәр булдыруга;

- жирлектә яшәүчеләрнең имзаларын жыю һәм законнарға каршы килми торган ысуллар белән хокукый акт чыгару инициативасын яклап агитация алып баруга.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнырға хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты авыл жирлеге Советы, аның ачык утырышында, жирлек башлыгы яисә авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлеге Уставта билгеләнгән компетенция нигезендә аны керткән көннән өч ай эчендә мәжбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив акт проектына карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Гражданнырның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектына карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилленгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кәргән гражданнырға язма рәвештә житкәрелергә тиеш.

18. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлектә территорияль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданныр жыелышлары һәм конференцияләре үткәрү юлы белән, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территорияль ижтимагый үзидарә гражданнырның түбәндәге яшәу территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күпфатирлы торак йортның подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; жирлек булмаган торак пункт; гражданныр яшәешенең башка территорияләре.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре жирлек Советы тарафыннан әлегә территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча, жирлек Советы тарафыннан расланган шәһәр жирлегендә территорияль жәмәгать үзидарәсе турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территорияль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория башка шундый ук территория составына керә алмый.

5. Территорияль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукий формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территорияль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территорияль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алардан файдалану тәртибе;

6) территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданныр жыелышлары, конференцияләре аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданныр жыелышы, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданныр конференциясе, әгәр анда уналты яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданныр жыелышының, конференцияләренең аерым вәкаләтләренә керә:

1) территорияль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территорияль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территорияль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территорияль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территорияль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтөлеше турындагы хисапны раслау;

6) территорияль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территорияль ижтимагый үзидарә органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;

2) гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары исәбеннән дә, территорияль ижтимагый үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары арасындагы шартнамә нигезендә дә, жирле бюджет акчаларынан файдаланып, башка хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра алалар;

4) жирле үзидарә органнарына (жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына) әлеге органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукий актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

19 статья. Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территорияль ижтимагый үзидарәне оештыру максатларында, гражданның жирле үзидарә органнары инициативасы белән, территорияль ижтимагый үзидарә Уставы проекты эшләүне гамәлгә ашыручы һәм территориядә яшәүче гражданның жыелышларын оештыра торган инициатив төркем оештырыла, аның чикләрендә әлеге территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданның жыелышы жирлекнең тиешле территориясендә территорияль ижтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мөһкәмәләргә буенча жирлек Советында гражданның жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрен) билгели.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә территорияль ижтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан бирле жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

20 статья. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданның жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) жирлек башлыгына тапшырыла:

1) территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданның жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территорияль ижтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул ителгән гражданның жыелышының беркетмәсе, анда һәр вәкаләтле вәкилнең паспортының яки гражданның паспортын алыштыручы документның сериясен, номерын һәм датасын, яшәү урынын адресын күрсәтеп, гражданның жыелышының беркетмәсе;

3) территорияль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләп, рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документлар алу өчен исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы карары проекты алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларға каршы килүе нигез булып тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту, территориаль ижтимагый үзидарә оештыруның максатка яраксызлыгы аркасында рәхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилленгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

21 статья. Гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирлек Советы, жирлеге Башлыгы катнашында жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларын тикшерү өчен халык алдында тыңлаулар үткәргә мөмкин.

2. Ачык тыңлаулар халык, жирлек Советы, жирлек Башлыгы яки жирлек Башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән үткәрелә.

Халык яки жирлек Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы яки жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы белән контракт нигезендә үз вәкаләтләрен башкаручы жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларға туры китерү максатларында төгәл яңадан карау формасына үзгәрешләр кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

2.1) муниципаль берәмлекнең социаль-иқътисадый үсеше стратегиясе проекты;

3) жирлекне үзгәртеп кору турындагы мәсьәләләр, "Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә жирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән йө гражданнар жыеннарында белдерелгән жирлек халкының ризалыгын алу таләп ителә торган очраклардан тыш.

4. Гавами тыңлаулар үткөрү турындагы карар, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, тиешле орган яисә жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукий акт проектын караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Гавами тыңлаулар уздыру турындагы карар, аларны үткөрү вақыты һәм урыны һәм тиешле муниципаль норматив хокукий акт проекты гавами тыңлаулар уздыру көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, әгәр гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш .

6. Халык алдында тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны үткөрү көненә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукий акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жиберергә хокуклы. Жирлек башлыгы кәргән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Гавами тыңлаулар, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, муниципаль норматив хокукий акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә. Ачык тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар катнашында үткөрелә. Халык алдында тыңлауларда жирлекнең һәр кешесе катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә гавами тыңлауларга чыгарылган муниципаль норматив хокукий акт проектын кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре, кабул ителгән карарның дәлилленгән нигезләмәсен дә кертәп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча, гамәлдәге законнарда башкача каралмаган булса, бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган Халык алдында тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

11. Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне межалау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзелеш, үзгәртеп кору, рөхсәт ителгән жир кишәрлекләрен һәм капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән файдалануның бер төрөн үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш объектларын башка төргә үзгәртү мәсьәләләре буенча жәмәгатьчелек фикер алышулары яисә ачык тыңлаулары, аларны оештыру һәм үткөрү шәһәр төзелешә эшчәнлегә турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып билгеләнә.

22 статья. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлегә турында мөгълүмат бирү, территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен жирлек территориясендә гражданнар жыелышлары үткөрелергә мөмкин. Гражданнар

жыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданныр жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткөрелә.

3. Жирлек Советы яисә жирлек Башлыгы инициативасы белән үткөрелә торган гражданныр жыелышы жирлек Советы яисә жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткөрелә торган гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житөкчеләре, жыелышта катнашырга хоуклы гражданныр төркеменәң язма тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданныр жыелышын үткөрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, жыелышны үткөрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткөрү инициативасы белән бер төркем гражданныр – бу гражданныр мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп, әлеге гражданныр тарафыннан.

Жирлек советы гражданнырның жыелышын якин арада уздыру турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек Советы, гражданнырның жыелышын үткөрүдән, аның максатка яраксызлыгын сылтау итеп, баш тартырга хоуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданныр жыелышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

6. Гражданныр жыелышын үткөрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган сораулар турында тиешле территориядә яшәүчеләргә жыелыш уздырылган көнгә кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) тикшерү, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып хәбәр ителә.

Гражданныр жыелышына әзерлек һәм аны үткөрүне жирлек Башкарма комитеты тәэммин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хоукына ия гражданныр катнашырга хоуклы. Жыелышта катнашырга хоуклы гражданнырның гомуми саны Россия Федерациясә гражданнырның яшәү урыны һәм яшәү урыны буенча төркәү исәбенә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Гражданныр жыелышы, әгәр анда жыелышта катнашырга хоуклы гражданныр саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, тулы хоуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданнырның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданныр жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр жыелышы исемнән эш итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр жыелышына кабул ителгән мөрәжәгатьләр, язмага жавап жибәреп, мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләрне хәл итүгә компетенцияле булган авыл жирлеге жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан зарури каралырга тиеш.

11. Гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар жыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыелышының нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

23 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектәге барлык халык вәкилләренең фикерен ачыклау зарурлыгы булган очракта үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакырту катлаулы булган очракларда үткәрелә.

2. Гражданнарны (делегатлар жыелышларын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав һәм (яки) жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) территориаль иҗтимагый үзидарә Уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл жирлеге Советы яки авыл жирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы), әгәр анда сайланган делегатларның өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, тулы хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар (делегатлар жыелышлары) конференциясе нәтижеләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

24 статья. Гражданнарны сораштыру

1. Гражданнарны сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яки территориясенә бер өлешендә халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дөүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә аларны исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия жирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру түбәндәгеләр инициативасы буенча үткәрелә:

1) жирлек Советы яисә жирлек Башлыгы - жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары - жирлек жирләренең максатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү һәм билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыруны билгеләү турында карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Җирлек Советының гражданнарны сораштыруны билгеләү турында карарында түбәндәгеләр билгеләнә:

- 1) сораштыруны үткәрү датасы һәм сроклары;
- 2) сораштыруны уздырганда тәкъдим ителә торган сорауның (сорауларның) формулировкасы;
- 3) сораштыруның үткәрүнең методикасы;
- 4) сораштыру кәгазе формасы;
- 5) сораштыруда катнашучы җирлек халкының минималь саны.

6. Авыл җирлегендә яшәүчеләргә халыктан сораштыру үткәрү турында 10 көннән дә ким булмаган мәгълүмат җиткерелергә тиеш.

7. Гражданнарны сораштыру эзерләүгә һәм үткәрүгә бәйле чараларны финанслау түбәндәгеләр тарафыннан гамәлгә ашырыла:

- 1) җирлек бюджеты акчалары хисабына - җирлекнең җирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;
- 2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырылганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән җирлектәге һәр кеше таныша ала. Сораштыру нәтижеләре җирлекнең җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

25 статья. Җирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык белән фикер алышу

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык арасында фикер алышуга чыгару турындагы карар җирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча җирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, җирлек халкына танышу өчен мөмкин булган урыннарда җибәрелә, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына сорау чыгару белән бер үк вакытта авыл җирлеге Советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлеге максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Авыл җирлеге Советы җирле әһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык арасында фикер алышуга чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр җирлек советына юллана.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр җирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка бер ай эчендә хәбәр ителә.

26 статья. Җирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәҗәгатә

1. Гражданнар шәхси һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.
2. Гражданнар мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.
3. Гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

26.1. статья. Җирлекнең иҗтимагый (консультатив) советлары

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә җәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында авыл җирлегенең иҗтимагый советы төзелә.
2. Җирлекнең иҗтимагый советы җирлек халкының, иҗтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның үз теләге белән катнашуы нигезендә формалаша.
3. Җирлекнең иҗтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткөрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча җирлекнең җирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аны җибәрү процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенең башка мәсьәләләре җирлек Советы тарафыннан расланган нигезләмә белән билгеләнә.
4. Башка иҗтимагый (консультатив) Советлар җирлекнең җирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.
5. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш иҗтимагый башлангычларда алып барыла.

27 статья. Җирлектә яшәүчеләр тарафыннан турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка формалары

1. Федераль законнар нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыруның һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының әлеге Уставта каралган формалары белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруның Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган формаларында да катнашырга хокуклы.
 2. Җирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры катнашуы һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.
- Җирле үзидарә органнары һәм җирлек җирле үзидарә вазыйфаи затлары җирлектә яшәүчеләргә турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның катнашуына ярдәм итәргә бурычлы.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

28 статья. Җирлек Советы – җирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы жирле үзидарәнең даими эшләүче, коллегияль вәкиллеке органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми исеме - "Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы", кыскартылган исеме - Урыссу поселогы Советы.

3. Жирлек Советының вәкаләтләре срогы - 5 ел.

4. Жирлеге советы жирлек халкы каршында хисап тота һәм жирлек халкының контрольлегендә тора.

5. Жирлек советының аталышы язылган мөһер, бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

29 статья. Жирлек советы составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 15 депутаттан тора.

2. Жирлек советы аның составына жирлек Советына билгеләнгән сандагы депутатларның кимендә кимендә өчтән ике өлеше сайланганда тулы хокуклы була.

30 статья. Жирлек Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре аны сайлаудан башлана һәм яңа чакырылыш жирлеге Советы эшли башлаганнан көннән туктатыла.

1.1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенең жирле үзидарә сайланулы органы әгъзасының, жирле үзидарә сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.

3. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләре "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрдәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, «Аерым категория затларына Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс коралларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 07 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләмәләргә, тыюларны сакламаган, бурычларны үтәмәгән очракта, вакытыннан алда туктатыла.

4. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен, шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үтәргә тиеш:

1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый ала торган ситуациядә - бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлтелгән карарын үтәргә;

4) жирлек Советында билгеләнгән халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә белән бәйлә булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәү белән бәйлә рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса;

6) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә акчалата бүләк алмаса;

6. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы жирлек Советы депутаты хокукы түгел:

1) эшкурлык эшчәнлегенә белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә, коммерциячел оешма белән идарә итүдә яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга (Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләр советы идарәсендә, башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләрендә, сәяси партиядә, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милекчеләр ширкәтенең гомуми жыелышында катнашудан тыш) һәм федераль законнарда каралган очраклардан тыш, Россия Федерациясе законнары нигезендә оешма белән идарә итү жирле үзидарә органы исемненнән гамәлгә ашырылган очраклардан тыш;

2) укытучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шулай ук вакытта укытучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсе яисә Россия Федерациясе законнары белән башкасы каралмаган булса, чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданныры һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

3) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

7. Даими нигездә муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар түбәндәгеләрне тапшырырга тиеш:

7.1. Россия Федерациясе норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә, үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр.

7.2. алыш-биреш суммасы әлеге затның һәм аның хатынының (иренең) соңгы өч елда гомуми керемненнән артып китсә, жир кишәрлеген, башка күчәмсез милек объекттын, транспорт чарасын, кыйммәтле кәгазьләр, акцияләр (катнашу өлеше,

оешмаларның устав (склад) капиталларында пайлар) сатып алу буенча һәр килешү буенча һәр алыш-биреш буенча үз чыгымнары, шулай ук үз хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының чыгымнары турында мәгълүматлар;

7.3. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турында белешмәләрнең дәрәслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары буенча Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7.4. Тикшерү нәтижәсендә 2008 елның 25 декабрендәге "Коррупциягә каршы көрәш турында" 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы "Аерым категориядәге затларның счетларын (керемнәр) ачуны һәм урнаштыруны тыю турында" 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларын үтәмәгән фактларны ачыклаганда, чит ил банкларында акчалар һәм кыйммәтле әйберләр, Татарстан Республикасы Президенты депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән жирле үзидарә органына, тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле вәкил яисә судка мөрәжәгать итә.

7.4-1. Жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дәрәс һәм тулы булмаган мәгълүмат бирсә, әгәр бу мәгълүматларны бозып күрсәтү җитди түгел икән, түбәндәге җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү;

2) депутатны, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, аның вәкаләтләре вакыты беткәнчегә кадәр, киләчәктә муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында вазыйфа биләүдән мәхрүм итеп, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында вазыйфасыннан азат итү;

3) аның вәкаләтләре вакыты беткәнчегә кадәр үк, даими нигездә вәкаләтләрен гамәлгә ашыру хокукынан мәхрүм итеп, даими нигездә вәкаләтләрен гамәлгә ашырудан азат итү;

4) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органында, жирле үзидарәнең сайланулы органында аның вәкаләтләре срогы тәмамланганчы вазыйфаларны биләүне тыю;

5) вәкаләтләр срогы тәмамланганчы, даими нигездә вәкаләтләрен үтәүне тыю.

7.4-2. Депутатка, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасына, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затына әлеге статьяның 7.4-1 өлешләрендә күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану турында карар кабул итү тәртибе Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнә.

7.5. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларның керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә жирле үзидарә органнарының рәсми сайтларында урнаштырыла һәм (яки) муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә торган тәртиптә массакуләм мәгълүмат чараларын бастырып чыгару өчен бирелә.

8. Жирлек Советы депутаты статусы белән бәйлә чикләүләр федераль законнар, 2012 елның 3 декабрендәге «Дәүләти вазыйфаларны биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә;

9. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны үткөрү тормыш тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемент объектларының функцияләрен бозу, жәяүлеләрнең һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулык тудырмау яки гражданның торак урыннарына яки транспорт, яки социаль инфраструктура объектларына керүенә юлны япмау шарты белән үткәрелә. Мондый очрашулар турында Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарда аларны үткөрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

10. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус урыннарны билгеләләр, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган бүлмәләр, биналар – урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгеләләр.

11. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенәң жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

12. Депутатның сайлаучылар белән жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясә законнары белән билгеләнә торган гавами чара формасында сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә үткөрүгә комачаулау Россия Федерациясә законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

31 статья. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элементдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эшләре турында елга бер тапкырдан да ким булмаган хисап тотә һәм жирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

3. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, аларда булган мәсьәләләрне дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

32 статья. Яңа сайланган жирлек Советының эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш авыл жирлегә башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда – жирлек сайлау комиссиясә тарафыннан.

2. Сайлаулардан соң жирлек Советының беренче утырышын яңа башлык сайланганчы жирлек Советы депутаты ача һәм алып бара.

33 статья. Жирлек Советы компетенциясә

1. Жирлек Советы компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;
- 2) жирлек территориясендә закон нигезендә гомуми мәҗбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәләше турында хисап;
- 4) жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару, Россия Федерациясенә салымнар һәм җыемнар турында законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар бирү;
 - 4.1) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисадый үсеш стратегиясен раслау;
- 5) жирлекнең үсеш планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәләше турында отчетларны раслау;
- 6) жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү;
- 7) жирлек Советына депутатлар сайлауны билгеләү; жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 8) жирле референдум билгеләү;
- 9) жирлек Башлыгын сайлау;
- 10) авыл жирлеге Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;
- 11) Ютазы муниципаль районы Советына депутатлар арасынан жирлек вәкилен сайлау;
- 12) жирлекнең Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;
- 13) жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына конкурс үткөрү тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
- 14) жирлекнең Сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
- 15) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;
- 16) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 17) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; жирлек Советы тарафыннан расланган килешү буенча яки расланганнан соң тартып алынган муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү;

18) муниципаль предприятиеләрне оештыру, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очрактан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү турында карар кабул итү тәртибен билгеләү;

19) жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;

20) жирлекнең ревизия комиссиясе рәисен һәм әгъзаларын билгеләү;

21) жирлек башлыгын отставкага жиберү турында карар кабул итү;

22) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;

23) жирлекнең территориаль планлаштыру документларын, жирлекнең шәһәр төзелеше проектларының жирле нормативларын, жирлек территориясеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

24) жирлек территориясендә урамнар һәм башка торак пунктларның башка өлешләренә исем бирү һәм исемен үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

26) муниципаль махсушлаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;

27) жирлек бюджетыннан территориаль иҗтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бүлүп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

28) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

29) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;

30) жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

31) жирлек Уставын һәм жирлек Советы карарларын аңлату;

32) жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

33) жирлек Советы аппараты турында нигезләмәне раслау;

34) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

35) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләренә вәкилләкле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр,

шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Жирлек советы авыл жирлеге Башлығының, авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесенең аларның эшчәнлеге, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлығына караган башка жирле үзидарә органнарының эшчәнлеге, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган сорауларны хәл итү турында еллык отчетларын тыңлый;

34 статья. Жирлек советының эш тәртибе

1. Жирлек советының эш тәртибе әлеге Устав һәм жирлек Советының регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшчәнлегенең төп формасы - аның утырышлары, аларда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Әгәр анда сайланган депутатлар саныннан кимендә 50 проценты катнашса, жирлек советы утырышлары тулы хокуклы.

4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкырдан ким үткәрелми. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлығы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше чакырыла.

5. Совет утырышлары жирлек башлығы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш – бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчерелә һәм тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Авыл жирлеге советы утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлығы аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

7. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенең тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраklары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

35 Статья. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген жирлек Башлығы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек советы компетенциясенә кергән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, жирлек Башлығы һәм аның урынбасарынан тыш, даими яки вакытлы комитетлар, комиссияләр (яки) әлеге мәсьәләләрне эзерләү өчен җаваплы депутатлар, жирлек советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча билгеләнә ала. Депутат ике даими комиссиядә дә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү, жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, жирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

36 статья. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Жирлек советы жирлек территориясендә әлеге Уставның, жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив-хокукий актларның үтәлешен, жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын куллануны, жирлекнең үсеш программаларын куллануны, жирлекнең башкарма комитеты һәм аның житәкчесе эшчәнлеген контрольдә тоту.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукий актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы карары белән, депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, жирлек Советы инициативасы белән жирлек башлыгы, жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижәләгә буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткөрү тәртибе жирлекнең ревизия комиссиясе турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, жирлекнең башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятие, учреждение, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мөрәҗәгәте буенча соратып алына торган мәгълүматны жирлек Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Авыл жирлегә Советы, контроль функцияләр башкарганда, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

37 статья. Жирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Жирлек вәкиле Ютазы муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатлары арасыннан сайлана.

2. Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат сайланган дип санала.

38 статья. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) жирлек Советы үз-үзен таркату турында карар кабул иткән очракта. Бу чакта үз-үзен таркату турында карар муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнгән тәртиптә кабул ителә;

2) жирлек Советы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында " 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча таркатылганда;

3) жирлек Советы депутатларының әлеге составының законсызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре туктатылуга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе очрагында;

4) жирлекне үзгәртеп кору, шулай ук жирлек бетерелгән очракта;

5) жирлекнең шәһәр округы белән берләшүенә бәйле рәвештә муниципаль берәмлек статусын югалтуы очрагында;

6) жирлек чикләрен үзгәртү яки жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25%тан артуы очрагында;

7) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый акты бастырып чыгару срогын бозганда.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Халык тарафыннан сайланган депутатлардан торган жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советына вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда үткәрелә.

39 статья. Жирлек советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тартибе

1. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карары жирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы түбәндәге очракларда күрсәтелергә тиеш түгел:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турында хисап раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлегенә Советы яки авыл жирлегенә башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлегенә Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике өлеш тавышы белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән соң бер елдан да иртәрәк күрсәтелә алмый.

40 статья. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага киткәндә;

3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән сәләтле дип тану очрагында;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылганда яисә вафат булган дип танылганда;

- 5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
 - 6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 7) Россия Федерациясе гражданын туктату, Россия Федерациясенң халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләте гражданын туктатылуы - аның нигезендә чит ил гражданын җирле үзидарә органнарына сайлануы, аларга чит ил гражданын алырга йә аларга чит ил гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләтендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алу хокукына ия, аның нигезендә чит ил гражданы булган Россия Федерациясе гражданын җирле үзидарә органнарына сайлануы хокукы;
 - 8) сайлаучылар тарафыннан чакыртылып алынганда;
 - 9) җирлек Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылганда;
 - 10) хәрби хезмәتكә чакырылганда яки аны алыштыручы альтернатив гражданын хезмәтенә җибәрелгәндә;
 - 11) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәгәндә;
 - 12) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.
2. Җирлек Советы депутатының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында авыл җирлегенә Советы карары вәкаләтләргә вакытыннан алда туктату өчен нигезләр барлыкка килгән көннән башлап 30 көннән соңга калмыйча кабул ителә, ә әгәр бу нигез җирлек Советы утырышлары арасындагы чорда барлыкка килсә, – мондый нигез барлыкка килгән көннән башлап өч айдан соңга калмыйча.
3. Әлегә статьяның 1 пунктндагы 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда җирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар җирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда җирлек Советы депутаты вәкаләтләре туктатылган көн билгеләнә.
4. Әлегә статьяның 8 пунктнда каралган очракта, җирлек Советы депутаты вәкаләтләргә җирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләрен рәсми бастырып чыгарган көннән туктатыла.
5. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләргә әлегә статьяның 9 пунктнда каралган очракта, җирлек Советы вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатыла.
6. Җирлек Советы депутаты вәкаләтләргә вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

41 статья. Жирлек Башлығы - җирлекнең иң югары вазыйфаи заты

1. Жирлек Башлығы җирлекнең иң югары вазыйфаи заты булып тора.
2. Жирлек Башлығы җирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.
3. Жирлек башлығының рәсми исеме - "Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Башлығы - Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы рәисе", кыскартылган исеме – Урыссу ш.т.п. Башлығы, Урыссу ш.т.п. Советы рәисе.
4. Жирлек Башлығы вазифасы буенча Ютазы муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

42 статья. Жирлек Башлығын сайлау тәртібе

1. "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының шәһәр тибындагы Урыссу поселогы " муниципаль берәмлегенә Башлығы муниципаль берәмлекнең вәкилләк органнары итеп үз составыннан сайлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек Башлыгы сайланган дип санала.

3. Сайланганнан соң жирлек Башлыгы түбәндәгечә ант бирә:

«Муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасына керешкәндә, ант итәм - муниципаль берәмлек уставы тарафыннан бирелгән вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, хәзерге һәм киләчәк буыннар алдында муниципаль берәмлек өчен җаваплылык тоеп, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрен хөрмәт итеп, гражданлык татулыгына һәм икътисадый потенциалны арттыруга омтылырга, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы хакына һәм аның халкы хакына үз вазыйфаларын намус белән үтәргә».

43 статья. Жирлек Башлыгы статусы

1. Жирлек Башлыгы даими нигездә эшли.

2. Жирлек Башлыгы, Ютазы муниципаль районы Советына даими нигездә биләгән вазыйфага сайланган очракта, жирлек Башлыгы вәкаләтләрен даими булмаган нигездә башкара.

3. Жирлек Башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына хисап тоту һәм аның контролендә тора.

4. Жирлек Башлыгы Советка ел саен үз эшчәнлегенә нәтижеләре турында хисап бирә, ә жирлек Башлыгы жирле администрацияне җитәкли икән, жирле администрация һәм аның карамагындагы башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижеләре турында, шул исәптән жирлек Советына куелган мәсьәләләрен хәл итү турында хисап бирә.

5. Жирлек башлыгы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затларның чыгымнары керемнәренә туры килүне тикшереп торы турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, «Аерым категория затларына Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 07 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрен, тыюларны сакларга, бурычларны үтәргә тиеш.

44 Статья. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре

Жирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исеменнән эш итә, ышанычнамәсез жирлек исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм рәислек итә;

3) әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;

4) жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;

5) жирлек советына үз эшчәнлегенең нәтижәләре турында еллык отчет тәкъдим итә;

6) жирлек Башкарма комитеты Житәкчесе белән контракт төзи;

7) жирлек Советы эшендә хәбәрдарлык һәм җәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;

8) гражданның кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикәятләрен карауны оештыра;

9) жирлек Советы утырышлары беркетмәләренә кул куя;

10) авыл жирлегенә Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;

11) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен тормышка ашыруны координацияли;

12) жирлек Советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;

13) жирлек Советының гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны тормышка ашыру буенча хокукый актын закон һәм әлеге Устав нигезендә кабул итүне оештыра;

14) жирлек территориясендә эшләүче федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белән жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында кирәкле хезмәттәшлекне тәэмин итә;

15) жирлек исеменнән дөүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренәң жирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм шартнамәләр төзи;

16) жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

17) бюджетның агымдагы үтәлешен контрольдә тотар;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләренә, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

Жирлек Башлыгы булмаган һәм (яки) үз вәкаләтләрен үти алмаган очракта, аның вазифалары жирлек Советы карары буенча жирлек Советы депутатларының берсенә йөкләнергә мөмкин.

45 Статья. Жирлек башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасынан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазифаларны бүлү буенча функцияләренә үти, жирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча булмаганда (авыру яки отпускка бәйле рәвештә) яки үз бурычларын үти алмаса, яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, жирлек башлыгы вазифаларын башкара.

4. Жирлек башлыгы урынбасары, әлеге Уставның 42 статьясындагы 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыра.

5. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек Башлыгы урынбасары, жирлек Башлыгы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган жирлек Советы карары буенча да вазифадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Башлыгы түбәндәге вәкаләтләренә гамәлгә ашыруга вәкаләтле жирле үзидарә органын билгели:

1) муниципаль-шәхси партнерлык проектын гамәлгә ашырганда жирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләүне тәэмин итү;

2) муниципаль-шәхси партнерлык турында килешү төзү хокукына конкурс үткөрү өчен конкурс документларының гавами партнерлыгына килештерү;

3) муниципаль-шәхси партнерлык турындагы килешүне гамәлгә ашыру мониторингын тормышка ашыру;

4) муниципаль-хосусый партнерлык турындагы килешүне гамәлгә ашыру барышында гавами партнерларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауда ярдәм итү;

5) муниципаль-хосусый партнерлык турында төзелгән килешүләр реестрын алып бару;

6) муниципаль-хосусый партнерлык турында килешү турында мәгълүматның ачыклығын һәм үтемлелеген тәэмин итү;

7) вәкаләтле органга муниципаль-шәхси партнерлык турында килешүне гамәлгә ашыру нәтижеләрен тәкъдим итү;

8) федераль законнарда, һәм Татарстан Республикасының законнарында, норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру.

46 статья. Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре түбәндәге очрактарда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага киткәндә;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74¹ статьясы нигезендә отставкага жиберү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан читләштерү;

5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән яраклы дип тану;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;

9) Россия Федерациясе граждандыгы беткәндә, чит ил гражданына жирле үзидарә органнарына сайлану хокукын бирә торган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләте граждандыгы беткәндә, аның тарафыннан чит ил граждандыгы алынганда яки аның тарафыннан чит илдә яшәүгә рөхсәт яки чит ил дәүләте граждандыгына ия булган Россия Федерациясе гражданына жирле үзидарә органнарына сайлану хокукын бирә торган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ алынганда;

10) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынганда;

11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән сәләтсезлек дәрәжәсе буенча жирлек Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга;

12) «Коррупциягә каршы торы турында» 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында" 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ номерлы Федераль законда, "Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачарга һәм саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тую турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чикләүләргә, туюларны, бурычларны үтәмәү;

13) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 3, 3.2, 4-6, 7, 7.2 өлешләре нигезендә, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта, жирлекне үзгәртеп кору;

14) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә сайлаучыларның саны 25 проценттан артуы .

2. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлегә статьяның 1 өлешендәгә 1-12, 15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа жирлек Башлыгын сайлау жирлек Советының якин арада уздырылачак утырышында башкарыла.

2.1. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль сайлауларда сайланучы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау "Россия Федерациясе граждандарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июндәгә 67-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

2.2. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы тарафыннан үз составыннан яисә конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасынан сайланучы муниципаль берәмлек башлыгын сайлау вәкаләтләре туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

3. Әгәр муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы вәкаләтләре срогы тәмамланганчы алты айдан да ким вакыт калса, муниципаль берәмлек башлығын муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составыннан сайлау яңа сайланган вәкиллекле органының беренче утырышында, ә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан муниципаль берәмлек башлығын сайлау хокуклы составта муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы сайланганнан соң өч ай дәвамында башкарыла.

4. Муниципаль берәмлек башлығы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә суд карары буенча аңа карата кулга алу яки вакытлыча вазифасын үтөүдән читләштерү кебек процессуаль мәжбүри итү чараларын кулланган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча жирле үзидарәнең вазыйфаи заты - жирлек башлығы урынбасары башкара.

5. Әгәр вәкаләтләре жирлек башлығы вазыйфасыннан читләштерү турында Татарстан Республикасы Президентының хокукий акты нигезендә йә жирлек Советының отставкага жибәрү турындагы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлығы әлеге хокукий актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, муниципаль сайлауларда сайланучы муниципаль берәмлек башлығын вакытыннан алда сайлау суд карары законлы көченә кәргәнче билгеләнергә мөмкин түгел.

6. Әгәр вәкаләтләре жирлек башлығы вазыйфасыннан читләштерү турында Татарстан Республикасы Президентының хокукий акты нигезендә йә жирлек Советының отставкага жибәрү турындагы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлығы әлеге хокукий актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, жирлек Советы үз составыннан яисә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан үз составыннан сайланучы муниципаль берәмлек башлығын сайлау турында карар кабул итәргә хокуклы түгел.

V бүлек. ЖИРЛЕК БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

47 статья. Жирлек башкарма комитеты – жирлек жирле үзидарә органының башкару-боеру органы

1. Жирлек башкарма комитеты авыл жирлеге жирле үзидарәсенә башкарма-боеру органы булып тора.

2. Жирлек Башкарма комитетының рәсми исеме - "Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Башкарма комитеты", кыскартылган исеме – Урыссу поселогы Башкарма комитеты.

3. Жирлек Башкарма комитеты жирлек Советына, жирлек Башлығына һәм поселок халкына хисап тотә һәм аларның контролендә тора.

4. Жирлек Башкарма комитетының исеме язылган мөһер, бланклар бар.

5. Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

48 статья. Жирлек Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет житәкчесе тәкъдими буенча жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Авыл жирлеге башкарма комитеты структурасына Башкарма комитет житәкчесе, Башкарма комитет житәкчесе урынбасары, жирлек Башкарма комитетының башка вазыйфаи затлары керә.

49 статья. Башкарма комитет вәкаләтләре

1. Жирлек Башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программалары проектларын тәзи;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлешен оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш программаларының һәм планнарының үтәлеше турында отчет әзерли;

- жирлекнең икътисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;

2) жирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милеккә мөлкәте белән идарә итә, муниципаль милек объектларын тәзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, жирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр тәзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен биләп торган вазыйфадан азат итә ;

- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итүне һәм муниципаль йөкләмәне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс ягыннан тәэмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алуны гамәлгә ашыра;

3) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

- Аларга карата таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган жирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм тормышка ашыра;

- жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәлеләгән арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслый һәм тормышка ашыра, жирлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен

оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турында законнарда каралган башка чаралар оештыра һәм үткәрә;

- авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итә, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

4) мәдәният, спорт, балалар һәм яшьләр белән эшләү, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү өлкәсендә:

- халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- җирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, җирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- җирлек территориясендә законнар, дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнары актлары үтәләшен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, җирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикаять бирә;

- җирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәмин итә;

- муниципаль сайлауларны, җирле референдумны әзерләү һәм үткәрүне, җирлек депутатын, җирлекнең сайлау органы әгъзасын, җирлекнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, җирлек чикләрен үзгәртү, җирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра һәм матди-техник яктан тәмин итә;

- җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, җирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра, Россия Федерациясенә Мәгариф турындагы законнарында һәм муниципаль хезмәт турындагы законнарда каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыра;

- җыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакуләм иҗтимагый чаралар үткәрүгә бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- җәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне тәмин итә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

5) төзекләндерү өлкәсендә:

- каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;

- җирлек территориясен төзекләндерү, урамнарны яктырту, территорияләренә яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту буенча эшчәнлекне оештыра;

- адреслар бирүне, адресларны үзгәртү, юкка чыгаруны, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларынан, региональ яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларынан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларынан тыш), җирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирүне, мондый атамаларны

үзгөртү, юкка чыгаруны, дөүлөт адреслы реестрында мөгълүмат урнаштыруны гамөлгө ашыра;

6) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары жирле үзидарө органнарына тапшырылган аерым дөүлөт вөкалөтлөрөн үтөү өлкөсөндө:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендө жирле үзидарө органнарына тапшырылган аерым дөүлөт вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыра ;

- дөүлөт вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкө алып бара һәм тиешле файдалануны тээмин итө;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгелөнгән төртиптө тапшырылган дөүлөт вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлек Советы карарлары нигезендө үзлөрөнө тапшырылган аерым дөүлөт вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру өчен, жирлекнең жирле үзидарө органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстөмө файдалануны тээмин итө;

7) башка вөкалөтлөр:

- жирлек башлыгы эшчөнлеген оештыру, хокукый, мөгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тээмин итүне башкара;

- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тээмин итө;

- жирлекнең жирле өһөмияттөгө мөсьөлөлөрөн хөл итү максатларында авыл жирлеге өчен өһөмиятле булган социаль өһөмиятле эшлөрне (шул исәптөн дежурлыкларны) ирекле нигездө башкаруга гражданнырны жөлеп итү турында карар кабул итө һәм аларны үткөрүнө оештыра;

- федераль законнар нигезендө халыкара һәм тышкы икътисадый элемтөлөрне гамөлгө ашыра;

- жирлекнең жирле өһөмияттөгө мөсьөлөлөрө буенча, законнар, өлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек Советы яисө башка жирле үзидарө органнары вөкалөтлөрөннән тыш, башка вөкалөтлөрне гамөлгө ашыра;

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле өһөмияттөгө мөсьөлөлөрөнө кертелмөгән мөсьөлөлөрне хөл итү буенча түбөндөгө вөкалөтлөрне гамөлгө ашыра:

- жирлек музейларын булдыра;

- опека һәм попечительлек эшчөнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- жирлек территориясендө жирле милли-мөдәни автономиялөрнең хокукларын тормышка ашыру белән бөйлө эшчөнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мөдәни үсешенө һәм жирлек территориясендө милләтара мөнөсөбөтлөр өлкөсөндө чараларны тормышка ашыруга ярдөм итө;

- жирлек территориясендө урнашкан муниципаль предприятиялөр һәм учреждениелөрне мобилизациян өзөрлөү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль янгын сагы булдыра;

- туризмны үстөрү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тээмин итүгө жөмөгөт контролен һәм мөжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдөм күрсөтө;

- «Россия Федерациясендө инвалидларны социаль яклау турында " 1995 елның 24 ноябрөндөгө 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендө инвалидларның ижтимагый берлөшмөлөрөнө, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берлөшмөлөрө тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдөм күрсөтө;

- гражданның социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак законнары нигезендә муниципаль торак фондының торак урыннарын бирә;

- жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлеген башкара;

- «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

- инвалидлар, сәламәтлекләре чикләнгән затлар, адаптив физик культура һәм адаптив спорт үсешенә ярдәм итә;

- «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 07.02.1992 ел, № 2300-1 Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын тормышка ашыра;

- жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кыла;

3. Жирлекнең Башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә жирлек Башкарма комитеты вәкаләтләренә керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру. Муниципаль контроль төрләре һәм аларны гамәлгә ашыруга вәкаләтле жирле үзидарә органнары исемлегенә жирлек Советы билгеләгән тәртиптә алып барыла;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дөүләт контролен (күзәтчеләген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типлаштырылган административ регламентлар, региональ дөүләт контролен (күзәтчеләген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, аны гамәлгә ашыру вәкаләтләре жирле үзидарә органнарына бирелгән. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлеләген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы, авыл жирлекләрендә жирле үзидарә вәкаләтле органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган муниципаль контрольдән тыш, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган бүтән вәкаләтләренә гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, индивидуаль эшкурларны тикшерүне оештыру һәм үткәрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә «Дөүләт контролен (күзәтчеләген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкурларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрдәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

4. Җирлек Башкарма комитеты җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл иткәндә, терроризмны профилактикалауда катнашу, шулай ук аның күренешләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча:

1) терроризмны профилактикалау, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү өлкәсендә муниципаль программаларны эшли һәм тормышка ашыра;

2) муниципаль берәмлекләрдә терроризмның асылын һәм аның иҗтимагый куркынычын аңлату, шулай ук граждандарда терроризм идеологиясен кабул итмәү буенча, шул исәптән мәгълүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эшләре алып бару һәм башка чаралар үткөрү юлы белән, мәгълүмат-пропаганда чараларын оештыра һәм үткәрә;

3) террорчылыкны кисәтү, шулай ук аның күренешләренең нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган чараларда катнаша;

4) муниципаль милектә булган яки җирле үзидарә органнары карамагында булган объектларның террорчылыкка каршы сакланышына карата таләпләрне үтәүне тәмин итә;

5) террорчылыкны кисәтүдә катнашу мәсьәләләре буенча, шулай ук аның күренешләренең нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү сораулары буенча тәкъдимнәрне Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органнарына җибәрә;

6) террорчылыкны профилактикалауда катнашу буенча җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча, шулай ук аның күренешләре нәтижәләрен минимальләштерү һәм (яки) бетерү буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

50 статья. Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе

1. Җирлекнең Башкарма комитетын җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе җитәкли.

2. Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе әлеге вазифага контракт буенча билгеләнә торган җирле үзидарәнең вазыйфаи заты булып тора.

3. Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе эшмәкәрлек, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә хокуклы түгел, укытучылык, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлектән тыш. Шулай ук вакытта укытучылык, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек бары тик чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил граждандары һәм гражданлыгы булмаган затлар хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса. Башкарма комитет җитәкчесе, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының башка органнары, аларның структур бүлекчәләре составына керергә хокуклы түгел.

5. Башкарма комитет җитәкчесе "Коррупциягә каршы торы турында" 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, "Дөүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында" 2012 елның 3 декабрдәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, "Аерым атегориядәге граждандарга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмләр) ачу һәм саклау, чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яки)

файдалану тыелуы турында” 2013 елның 7 маендагы №79-ФЗ Федераль Законда билгеленгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Аерым оештыру-боеру функцияләрен гамәлгә ашыру өчен жирлек Башкарма комитеты житәкчесенә урынбасары бар, ул шулай ук жирлек Башкарма комитеты житәкчесе вакытлыча булмаганда (авыру яки отпускка бөйлә рәвештә) яки үз вазыйфаларын башкара алмавы яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

51 статья. Жирлек Башкарма комитеты Житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесен билгеләү конкурс нигезендә башкарыла.

Конкурс шартлары, аны үткөрү датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты массакуләм мәгълүмат чараларында конкурс уздырылган көнгә кадәр 20 көннән дө соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш.

2. Конкурсны үткөрү өчен конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Жирлекнең конкурс комиссиясе әгъзалары жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан билгеләнә.

4. Жирлек Башкарма комитеты Житәкчесе өчен контракт шартлары жирлек Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яисә Татарстан Республикасы законы белән жирле үзидарә органнарына аерым дөүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнарына тапшырган очракта, контрактка Татарстан Республикасы Законында билгеленгән шартлар кертелә.

5. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе белән килешү авыл жирлеге башлыгы тарафыннан төзелә.

52 статья. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләре вакыты

1. Жирлек башкарма комитеты житәкчесе белән килешү Башкарма комитет житәкчесе вазифасына (яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаганчы) затны билгеләү турында карар кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләре вакытына төзелә.

2. Жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыккач, жирлек Башкарма комитеты житәкчесе үз вәкаләтләрен билгеленгән тәртиптә жирлек Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеленгәнчегә кадәр гамәлгә ашыруын дөвам итә.

53 статья. Башкарма комитет Житәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет Житәкчесе:

1) Жирлек Башкарма комитеты эшчәнлеге белән бер зат идарәсе принципларында (на принципах единоначалия) житәкчелек итә һәм жирлек Башкарма комитеты тарафыннан аның вәкаләтләренә кERGән вәкаләтләренәң үтәләше өчен шәхси жаваплылык тота;

2) жирлек Башкарма комитетын жирлек Советы, жирлек Башлыгы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дөүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

3) җирлек Советы каравына җирлек бюджеты проектларын һәм аның үтөлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

4) җирлек Советы каравына җирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтөлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

5) җирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, хезмәткәрләр санына туры китереп һәм хезмәт өчен түләү фондына ярашлы, җирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

6) Башкарма комитет җитәкчесе урынбасарын билгели һәм вазыйфадан азат итә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм җирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотта, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

7) Җирлек акчалары белән расланган бюджет нигезендә эш итә, җирлекнең бюджет һәм башка счетларын банк учреждениеләрендә ача һәм яба, җирлек исемнән җавап бирүче вәкил буларак, җирлеккә карата дөгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле буларак чыгыш ясый:

дәүләт органнарының, җирле үзидарә органнарының яисә вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәл кылмау) нәтижәсендә, әлеге органнарның вазыйфаи затларының ведомствога буйсынуы буенча, шул исәптән законга яисә башка норматив хокукый актка туры килми торган дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары актларын бастырып чыгару нәтижәсендә, физик яисә юридик затка китерелгән зыянны каплау турында;

ведомство буйсынуындагы бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча субсидиар җаваплылык тәртибе турында, финанс органы турындагы Нигезләмә нигезендә.

8) җирлек башкарма комитеты Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларның үтөлеше өчен персонал җавап тотта; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) җирлек Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук җирлек Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

10) елына бер тапкыр яки җирлек Башлығы, җирлек Советы таләбе буенча, җирлек Советына үз эшчәнлегенә һәм Башкарма комитет эшчәнлегенә, шул исәптән җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләрен хәл итү турында отчет бирә;

11) җирлек Башкарма комитеты эшчәнлегенә турында халыкка даими хәбәр итә, җирлек Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да ким булмаган ешлыкта гражданны кабул итә, гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда җирлек мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, җирлек Башкарма комитеты исемнән судка гаризалар, ышанычнамәләр бирә;

13) законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

54 статья. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрә түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкага китү;
- 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 37 статьясындагы 11 яки 11.1 өлеше нигезендә контрактны өзү;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфаны үтәүдән читләшү;
- 5) суд тарафыннан аны эшкә яраксыз яисә чикләнгән яраклы дип тану;
- 6) суд тарафыннан аны хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
- 7) аңа карата судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
- 8) даими яшәү урынына Россия Федерациясеннән читкә чыгу;
- 9) Россия Федерациясе гражданылыгы туктатылганда, чит ил гражданынына жирле үзидарә органнарына сайлану хокукын бирә торган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил дәүләте гражданылыгы беткәндә, аның тарафыннан чит ил гражданылыгы алынганда яки аның тарафыннан чит илдә яшәүгә рөхсәт яки чит ил дәүләте гражданылыгына ия булган Россия Федерациясе гражданынына жирле үзидарә органнарына сайлану хокукын бирә торган Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә Россия Федерациясе гражданынының даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ алынганда;
- 10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жиберү;
- 11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 13 статьясындагы 3, 5, 7, 7.2 өлешләре нигезендә, жирлекне үзгәртеп корганда, шулай ук муниципаль берәмлек бетерелгән очракта;
- 12) жирлекнең шәһәр округы белән берләшүенә бәйле рәвештә статусын югалтуы;
- 13) жирлек чикләрен үзгәртү яки жирлекнең шәһәр округы белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан артуы;
- 14) жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрән башкаручы, жирлек Башлыгы вазыйфасына керешүе.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән контракт яклар килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

- 1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлешендә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә, контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, жирлек Советы яисә жирлек Башлыгы белән;
- 2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Президенты белән;

3) Башкарма комитет Житәкчесе - жирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә.

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

55 Статья. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе тышкы муниципаль финанс контроле даими эшләүче органы булып тора һәм жирлек Советы тарафыннан төзелә.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәис һәм ике әгъзадан (аудиторлардан) тора.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары жирлек башлыгы тәкъдиме белән биш елга билгеләнә. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары үз вәкаләтләрен жирлек Советы карары буенча даими нигездә яки даими булмаган нигездә башкаралар. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары вазыйфаларына кандидатураларны карау тәртибе жирлек Советы регламентлары белән билгеләнә.

4. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм аудиторлары вазыйфасына дәүләт, муниципаль идарә, дәүләт, муниципаль контроль (аудит), икътисад, финанс, юриспруденция өлкәсендә 2 елдан да ким булмаган эш стажы булган, югары белемле Россия Федерациясе гражданны билгеләнә. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм Ревизия комиссия әгъзалары эшчәнлеген гамәлгә ашыруга бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

5. Жирлекнең Ревизия комиссиясе үз вәкаләтләре кысаларында оештыру һәм функциональ мөстәкыйльлеккә ия.

6. Жирлекнең Ревизия комиссиясе түбәндәгеләрне башкара:

1) жирлек бюджеты үтәлешен контрольдә тоту;

2) жирлек бюджеты проектларына экспертиза үткөрә;

3) жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка тышкы тикшерү уздыра;

4) жирлек бюджеты акчаларын, шулай ук жирлек бюджеты тарафыннан Россия Федерациясе законнарында каралган башка чыганаclarдан алына торган акчаларның законлылыгына, нәтижәләгеләнгән (эффеkтлылыгына һәм экономияләгеләнгән) контрольлек итүне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

5) муниципаль милектә булган мөлкәт белән, шул исәптән интеллектуаль эшчәнлекнең саклана торган нәтижәләре һәм жирлеккә караган индивидуализация чаралары белән идарә итүнең һәм аның белән эш итүнең билгеләнгән тәртибенең үтәлешен контрольдә тоту;

6) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән салым һәм башка ташламалар һәм өстенлекләр, бюджет кредитлары бирүнең нәтижәләгеләнгән бәяләү, шулай ук муниципаль гарантияләрнең һәм поручительлекләрнең законлылыгын бәяләү, шулай ук юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр тарафыннан жирлек бюджеты һәм муниципаль милектәгә мөлкәт хисабына башкарыла торган алыш-бирешләрнең башка ысуллары белән йөкләмәләрне үтәүне тәэмин итү буенча муниципаль гарантияләрнең һәм поручительлекләрнең законлылыгын бәяләү;

7) жирлекнең чыгым йөкләмәләренә, шулай ук муниципаль программаларга кагылышлы өлешендә муниципаль хокукый актлар проектларына (финанс-икътисадый нигезләмәләрнең нигезләгеләнгән дә кертеп) финанс-икътисадый экспертиза;

8) жирлектә бюджет процессын анализлау һәм аны камилләштерүгә юнәлдерелгән тәкъдимнәр әзерләү;

9) жирлек бюджетының үтөлеше, үткәрелгән контроль һәм экспертиза-аналитик чараларның нәтижеләре турында мәгълүмат әзерләү, авыл жирлегә Советына һәм жирлек башлыгына мондый мәгълүмат бирү;

10) коррупциягә каршы торуга юнәлдерелгән чараларда вәкаләтләр чикләрендә катнашу;

11) федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актларында билгеләнгән тышкы муниципаль финанс контроле өлкәсендә башка вәкаләтләр.

7. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе жирле үзидарәнең вазыйфаи заты булып тора.

Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе ревизия комиссиясе эшчәнлегә белән житәкчелек итә һәм аның эшен оештыра, Ревизия комиссиясен дәүләт хакимияте органнарында һәм жирле үзидарә органнарында тәкъдим итә, ревизия комиссиясенә отчетларын, бәяләмәләрен һәм җавапларын имзалый.

8. Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан башкарыла торган тикшерүләренең нәтижеләре жирлек Советы утырышында тикшерелергә, шулай ук жирлек Советы билгеләгән тәртиптә бастырылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары аның таләбе буенча жирлекнең Ревизия комиссиясе компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча кирәкле мәгълүмат һәм документлар тапшырырга тиеш.

10. Жирлекнең ревизия комиссиясе үз исеме белән рәсми бланкка ия.

11. Жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

12. Жирлекнең ревизия комиссиясе үз эшчәнлеген законнар, әлеге Устав һәм жирлек Советы тарафыннан расланган жирлекнең Ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә нигезендә башкара.

56 статья. Жирлек Советы, жирлек Башлыгы һәм жирлек Башкарма комитетының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә, жирлек Советы, жирлек Башлыгы һәм жирлек Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Жирлек Советы һәм жирлек Башкарма комитеты, жирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатыннан, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән формаларда, халык мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек Советы һәм жирлек Башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны кул куйган көннән соң җиде көн эчендә бер-берсенә жиберәләр.

4. Жирлек Советы, жирлек Башлыгы жирлек Башкарма комитеты житәкчесенә жирлек Башкарма комитеты житәкчесенә, Башкарма комитетның башка вазыйфаи затларының хокукый актларын кабул итү, юк итү, үзгәртү яки өстәү турында тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе жирлек Советына, жирлек Советының, жирлек Башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү яки өстәмәләр кертү турындагы тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Жирлек Башлыгы авыл жирлегә Башкарма комитеты житәкчесенә жирлек советының эш планнарын һәм жирлек Советы карарларының проектларын жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жиберә.

7. Жирлек Башлыгы үткәрә торган жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында киңәш бирү тавышы хокукы белән жирлек Башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары яки алар тарафыннан вәкаләтле затлар катнашырга хокуклы. Башкарма комитетның вазифаи затлары язма яки телдән чакыру булса, авыл жирлеге Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Жирлек Башкарма комитеты житәкчесе үткәргән утырышларда жирлек Башлыгы, жирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән билгеләнә.

57 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү

Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек . САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

58 статья. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, жирлек Советы депутатын, жирлек башлыгын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль органы булып тора.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан төзелә.

Жирлекнең сайлау комиссиясе түбәндәге тәкъдимнәр нигезендә төзелә: Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында, Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; «Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасына депутатлар сайлау турында " 18.05.2005 ел, № 51-ФЗ Федераль законның 82¹ статьясы нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 97¹ статьясы нигезендә депутат мандатлары бирелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр; башка сәяси партияләр һәм башка ижтимагый берләшмәләр; яшәү, эшләү, хезмәт итү, уку урыны буенча сайлаучылар жылышлары; алдагы состав жирлеге сайлау комиссиясе; Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе; муниципаль район сайлау комиссиясе; территориаль сайлау комиссиясе.

4. Жирлек Советы кергән тәкъдимнәр нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын билгеләргә тиеш:

1) Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән, шулай ук «Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасына депутатлар сайлау турында " Федераль законның 82¹ статьясы нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатларның федераль исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләрнең;

2) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә кертелгән кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәяси партияләр, шулай ук Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 97¹ статьясы нигезендә депутат

мандатлары тапшырылган кандидатлар исемлекләрен күрсәткән сәясәи партияләренә.

5. Жирлек Советы муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларының гомуми саныннан яртысын киләсе тәртиптә билгеләргә тиеш:

1) Әгәр муниципаль район сайлау комиссиясенә вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнмәгән булса, жирлек сайлау комиссиясенә ике әгъзасы муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә, калган әгъзалары жирлекнең сайлау комиссиясе территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

2) әгәр муниципаль район сайлау комиссиясенә вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

3) Әгәр территориаль сайлау комиссиясенә вәкаләтләре муниципаль районның сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзалары муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә.

6. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткәч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъзадан тора.

8. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягынан тәэмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

9. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән жайга салына. Жирлек Советы мәрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

VIII бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ УЗУ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘУ

59 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Муниципаль хезмәт - ул гражданның даими нигездә хезмәт килешүе (контракт) төзү юлы белән биләнгән муниципаль хезмәт вазыйфаларында гамәлгә ашырылган һөнәри эшчәнлегенә.

2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары Татарстан Республикасы законы белән расланган Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәтне финанслау жирле бюджетлар хисабына башкарыла.

4. Россия Федерациясе дәүләт телен белгән гражданның, женесе, расасы, милләте, чыгышы, милкә һәм вазыйфаи хәле, яшәү урыны, дингә мөнәсәбәте, инанулары, жәмәгать берләшмәләренә каравы, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатлары белән бәйлә булмаган башка шартларга бәйсез рәвештә, муниципаль хезмәткә тигез хокукы.

Һөнәри белем дәрәжәсенә, муниципаль хезмәт стажына яисә белгечлек, әзерлек юнәлеше буенча эш стажына карата муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен кирәкле таләпләр муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен типлаштырылган квалификация таләпләренә нигезендә муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә, алар муниципаль хезмәт вазыйфалары классификациясе нигезендә Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

Вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәк булган белемнәргә һәм күнекмәләргә квалификация таләпләре муниципаль хезмәткәрнең һөнәри хезмәт эшчәнлегә төрәнә һәм өлкәсенә бәйле рәвештә аның вазыйфаи инструкциясе белән билгеләнә. Муниципаль хезмәткәрнең вазыйфаи инструкциясе белән шулай ук белгечлеккә, әзерлек юнәлешенә карата квалификация таләпләре дә каралырга мөмкин.

60 статья. Муниципаль хезмәт вазыйфалары

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы - әлеге Устав нигезендә төзелә торган жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында сайлау комиссиясе вәкаләтләрен үтәүне тәэмин итү буенча даирәдә билгеләнгән вазыйфаларда, яисә муниципаль вазыйфаны биләүче затның муниципаль хезмәт вазыйфасы.

61 статья. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар - депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, комиссиядә даими (штат) нигезендә хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән даими нигездә эшләүче һәм юридик зат булган сайлау комиссиясе әгъзасы. Жирлекнең контроль-хисап органы рәисе, жирлекнең контроль-хисап органы рәисе урынбасары, жирлекнең контроль-хисап органы аудитору вазыйфалары Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль вазыйфаларга кертеләргә мөмкин.

2. Муниципаль хезмәткәр - федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә, муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча жирлекнең жирле бюджеты акчалары исәбеннән түләнә торган акчалата хезмәт вазыйфаларын башкаручы гражданд.

3. Жирле үзидарә органнары, жирлекнең сайлау комиссияләре эшчәнлеген техник тәэмин итү буенча вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләми һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормый.

62 статья. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары һәм бурычлары

1. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә хокуклы:

1) муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфасы буенча аның хокукларын һәм бурычларын билгели торган документлар, вазыйфаи бурычларны үтәү сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәт буенча алга таба үсү шартлары белән танышырга;

2) вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле оештыру-техник шартлар белән тәэмин итүгә;

3) хезмәт законнары, муниципаль хезмәт турында законнар һәм хезмәт шартнамәсе (контракт нигезендә хезмәт өчен түләү һәм башка түләүләргә);

4) Эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре бирү, шулай ук ел саен түләнә торган ял;

5) билгеләнгән тәртиптә вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле мәгълүмат һәм материаллар алуга, шулай ук жирле үзидарә органы, Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр кертәргә;

6) үз инициативасы белән муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләп торуга конкурста катнашуга;

7) жирле бюджет акчалары исәбеннән муниципаль хокукый акт нигезендә өстәмә һөнәри белем алуга;

8) үз шәхси мәгълүматларын яклауга;

9) “личное дело”сының барлык материаллары, һөнәри эшчәнлек турында бәяләмәләр һәм башка документлар белән аларны “личное дело”га

керткәнче, танышырга, шулай ук үзенең язмача аңлатмаларын “личное дело”га керткәргә;

10) үз хокукларын, социаль-иқтисадый һәм һөнәри мәнфәгатьләрен яклау өчен, һөнәри берлекләр төзү хокукын да кертәп, берләшмәләргә;

11) хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карарга, муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен, шул исәптән аларны бозуларга судка шикаять бирүне дә кертәп, яклауга;

12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тәэмин итүгә.

2. Муниципаль хезмәткәр, контракт буенча жирле администрация башлыгы вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәрдән тыш, әгәр дә бу мәнфәгатьләр каршылыгына китермәсә һәм 2007 елның 2 мартындагы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»гы 25-ФЗ номерлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, яллаучы (эш бирүче) вәкиленә алдан язма хәбәрнамә белән башка түләүле эш башкарырга хокуклы.

3. Муниципаль хезмәткәр бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнары, федераль законнары, Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актларын, Конституциясен (уставларын), Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукий актларын, район Уставын, жирлек Уставын һәм башка муниципаль хокукий актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәэмин итәргә;

2) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфаи бурычларны үтәргә;

3) вазыйфаи бурычларын башкарганда, расасына, милләтенә, теленә, диненә һәм башка шартларга бәйсез рәвештә, кеше һәм гражданның хокукларын, ирекларын һәм законлы мәнфәгатьләрен, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;

4) жирле үзидарә органында, муниципаль берәмлек сайлау комиссиясе аппаратында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен, вазыйфаи инструкцияне, хезмәт мәгълүматы белән эшләү тәртибен үтәргә;

5) вазыйфаи бурычларны тиешенчә үтәү өчен кирәкле квалификация дәрәжәсен саклап калуға;

6) федераль законнар тарафыннан сакланыла торган дәүләт һәм башка серләргә тәшкит итүче белешмәләргә, шулай ук вазыйфаи бурычларны үтәү белән бәйлә рәвештә аңа билгеле булган белешмәләргә, шул исәптән гражданның шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яисә аларның намусына һәм абруена кагылуы белешмәләргә таратырга;

7) дәүләт һәм муниципаль милекне, шул исәптән аңа вазыйфаи бурычларны үтәү өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;

8) Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә үзе һәм гаилә әгъзалары турында белешмәләргә тапшырырга;

9) эшкә алуы (эш бирүчегә) вәкиленә Россия Федерациясе гражданлыгынан чыккан көндә яки чит ил гражданлыгы алган көнне чит ил гражданлыгы алу турында хәбәр итәргә;

10) әлеге Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә үтәргә, йөкләмәләргә үтәргә, тыюларны бозмаска;

11) яллаучы вәкиленә (эш бирүчегә) мәнфәгатьләр конфликтына китерергә мөмкин булган вазыйфаи бурычларны үтәгәндә шәхси кызыксынучанлык турында язмача хәбәр итәргә һәм мондый конфликтны булдырмау буенча чаралар күрергә.

4. Муниципаль хезмәткәр үзенә йөкләнгән хокуксыз йөкләмәне үтәргә хокуклы түгел. Тиешле житәкчедән, муниципаль хезмәткәр фикеренчә, хокуксыз булган йөкләмә алынганда, муниципаль хезмәткәр йөкләмә биргән житәкчегә,

федераль законнарның һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларының, Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының, әлеге йөкләмәне үтәгәндә бозылырга мөмкин булган муниципаль хокукый актларның нигезләмәләрен күрсәтеп, язма рәвештә әлеге йөкләмәнең законсызлыгын дәлилләүне тапшырырга тиеш. Житәкче тарафыннан язма рәвештә әлеге йөкләмә расланган очракта, муниципаль хезмәткәр аны үтәүдән баш тартырга тиеш. Хокуксыз йөкләмәне үтәгән муниципаль хезмәткәр һәм бу йөкләмәне биргән житәкче, Россия Федерациясә законнары нигезендә җаваплы була.

63 статья. Муниципаль хезмәткәргә бирелә торган гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә гарантиялә:

1) вазыйфаи бурычларын вазыйфаи инструкция нигезендә үтәүне тәмин итә торган эш шартлары;

2) акчалата тәмин итүне үз вакытында һәм тулы күләмдә алу хокукы;

3) эш (хезмәт) вакытының нормаль озынлыгын билгеләнгән ял, ял көннәре һәм эшләми торган бәйрәм көннәре, шулай ук ел саен ел саен бирелә торган түләүле ял;

4) муниципаль хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыккач та, медицина хезмәте күрсәтү;

5) тиешле еллар эшләгән өчен һәм инвалидлык белән бәйлә рәвештә пенсия белән тәмин итү, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең гаилә әгъзаларын аның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйлә үлеме очрагында пенсия белән тәмин итү;

6) муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китерү очрагына, аларның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә, мәжбүри дәрәҗәдә иминияте;

7) муниципаль хезмәт узган чорда яисә ул туктатылганнан соң, әмма аларның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйлә рәвештә килеп туган авыру яисә эшкә ыраклылык югалу очрагына мәжбүри дәрәҗәдә социаль иминияте;

8) муниципаль хезмәткәрне һәм аның гаилә әгъзаларын федераль законнарда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда аларның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйлә көч кулландан, янаулардан һәм башка хокуксыз гамәлләрдән яклауга.

2. Жирле үзидарә органы, Жирлек Сайлау комиссиясә юкка чыгуга яки жирле үзидарә органы, Жирлек Сайлау комиссиясә хезмәткәрләре штаты кыскартылуга бәйлә рәвештә муниципаль хезмәткәрләр белән хезмәт килешүе өзәлгәндә, муниципаль хезмәткәргә оешма хезмәткәрләре штаты кыскартылуга яки кыскартылуга бәйлә рәвештә, хезмәт законнары белән билгеләнгән гарантияләр бирелә.

3. Татарстан Республикасы законнары һәм жирлек уставы белән муниципаль хезмәткәрләргә өстәмә гарантияләр биреләргә мөмкин.

64 статья. Муниципаль хезмәткәрнең дисциплинар җаваплылыгы

1. Муниципаль хезмәткәрнең үз гаебә белән үзенә йөкләнгән хезмәт бурычларын үтәмәве яки тиешенчә үтәмәве очрагында, яллаучы (эш бирүче) вәкиле түбәндәге дисциплинар җәза кулланырга хокуклы:

1) кисәтү;

2) шәлтә;

3) тиешле нигезләр буенча муниципаль хезмәттән азат итү.

2. Дисциплинар җинаятькә юл куйган муниципаль хезмәткәр, аның дисциплинар җаваплылыгы турындагы мәсьәлә хәл ителүенә кадәр, акчалата тәмин итүне саклап, вазыйфаи бурычларын үтәүдән читләштереләргә мөмкин.

Муниципаль хезмәткәрне вазыйфай бурычларны үтәүдән читләштерү бу очракта муниципаль хокукый акт белән башкарыла.

3. . Дисциплинар жәзаларны куллану һәм аларны кулланудан туктау тәртибе хезмәт законнары белән билгеләнә.

IX бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛИК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

65 статья. Жирлекнең юридик зат хокукларына ия булган жирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары жирлек Советына һәм жирлек Башкарма комитетына бирелә.

66 статья. Юридик зат буларак жирлекнең жирле үзидарә органнары

1. Жирлек Башлыгы авыл жирлеге исемнән мөлкәти һәм бүтән төрле хокукларны һәм йөкләмәләрне булдырырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәдән башка чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлек Башлыгы милек һәм башка хокукларны һәм бурычларны ала һәм тормышка ашыра, жирлек бюджеты акчаларын жирлек Советы, жирлек башлыгы, депутатлар эшчәнлеген тәэмин итүгә, шулай ук жирлек Советына беркетелгән муниципаль милек белән эш итүгә юнәлтә торган күрсәтмәләргә бәйле рәвештә, судта ышанычнамәсез чыгыш ясый.

3. Юридик зат хокукларына ия жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

67 статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

X бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

68 статья. Жирлек башлыгына һәм жирлекнең башка вазыйфай затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфай затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкилләкә органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 12.02.2009 елдагы 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

XI бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ЖАВАПЛИЛЫГЫ

69 статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларының жаваплылыгы

1. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары законнар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

70 статья. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек Башлыгының жирлек халкы алдында жаваплылыгы, аны сайлаган кешеләрнең ышанычы югалу нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

71 статья. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының дәүләт алдында жаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә жирлек Советы, жирлек Башлыгы, жирлек Башкарма комитеты житәкчесенең дәүләт алдында жаваплылыгы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, әлеге Устав, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә башкармаган очракта, тиешле суд карары нигезендә барлыкка килә.

72 статья. Физик һәм юридик затлар алдында жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары физик һәм юридик затлар алдында федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә жаваплы була.

72.1 статья. Ышаныч югалуга бәйле рәвештә, муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә түбәндәге очракларда эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча зат тарафыннан чаралар күрелмәү;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве, яисә, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган белешмәләр бирүе;

3) затның, федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшқуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларына һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче башка чит ил коммерцияле булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтына китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган очракта, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиешле муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат, үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар кабул ителмәгән очракта да, муниципаль вазифадан азат ителергә тиеш.

XII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

73 статья. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә:

1) жирлек Уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;
2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;
3) әлеге Уставта каралган жирлек Башлыгының, авыл жирлеге Башкарма комитетының, башка жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының хокукий актлары;

2. Жирлек Уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры тәэсирдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукий актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукий актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукий актларны үтәмәгән өчен гражданның, оешма житәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жаваплы.

5. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, башка норматив хокукий актларына каршы килмәскә тиеш.

6. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары юкка чыгарылырга яисә аларның тәэсире жирле үзидарә органнары яисә тиешле муниципаль хокукий актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган яисә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның – жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре үзгәргән очракта, муниципаль хокукий актның гамәлдә булу туктатылган яисә туктатылган вакытта тиешле муниципаль хокукий актны кабул итү (чыгару), шулай ук суд тарафыннан, шулай ук жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга сала торган өлешендә - йә татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы булып тора.

Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукий актның гамәлдә булуы, Эшкурлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкильнең Эшкурлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия

Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирле үзидарәнең вәкиллекле органнарына алар карар кабул иткән көннән өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

74 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән жирле референдумда башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкының турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен, өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акты кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән акты кабул итү (бастырып чыгару) компетенциясенә керә торган жирлек Советы яисә жирлек башлыгы референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый акты әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Әлегә срок өч айдан артып китәргә тиеш түгел.

3. Гражданнарны турыдан-туры ихтыяры белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый акты бастырып чыгару вакытын бозу, жирлек башлыгын чакыртып алу, жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен яки жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

75. статья. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләргә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

- 1) жирлек Советы - жирлек Советы карарларын;
- 2) жирлек башлыгы - жирлек Башлыгы карарларын һәм боерыкларын;
- 3) жирлек Башкарма комитеты – жирлек Башкарма комитеты карарларын һәм боерыкларын.

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләргә чикләрендә әлегә Уставта, башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән, аларның статусын билгели торган күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

76 статья. Муниципаль хокукый актларны әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесе, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

2. Прокурор үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү зарурлыгы булганда муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлегә һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

4. Жирлекне Татарстан Республикасының тиешле законы белән тиешле исемлеккә керткәндә, эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган яңа яисә үзгәртә торган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары жирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган жайга салу йогынтысын Татарстан Республикасы

Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгелэнгән тәртиптә, түбәндәгеләрдән тыш, жирле үзидарә органнары тарафыннан жайга салу йогынтысын бәяләргә тиеш:

1) жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнар билгели, үзгәртә, туктатып тора, юкка чыгара торган норматив хокукый актлары проектларыннан;

2) жирлек Советының бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы норматив хокукый актлары проектларыннан.

5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен артык вазыйфалар, тьюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектларының һәм жирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә китерә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында үткәрелә.

77 статья. Жирлек Советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә кәргән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәләргә тиешле кагыйдәләрне билгели торган карарлар, жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән аның компетенциясенә кәргән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Жирлек Советы карарын кабул иткәндә Жирлек башлыгы тавышы жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

3. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары жирлек Советы каравына бары тик авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына кертәләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә аларга жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән өч көн эчендә имзалана һәм алар әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.

78 статья. Жирлек башлыгының хокукый актлары

1. Жирлек башлыгы үз вәкаләтләре чикләрендә, законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарлары нигезендә, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

2. Жирлек башлыгы әлеге Уставның «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль закон һәм башка федераль законнар нигезендә аның компетенциясенә кәргән башка мәсьәләләр буенча да карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

79 статья. Авыл жирлеге Башкарма комитетының хокукый актлары

1. Башкарма комитет Житәкчесе федераль законнар, Россия Федерациясе субъектлары законнары, әлеге Устав һәм жирлек Советы карарлары белән

билгелэнгән вәкаләтләре чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча Башкарма комитет карарларын, шулай ук Башкарма комитетның авыл жирлеге башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

80 статья. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары, әгәр башкасы карар белән билгеләнмәгән булса, жирлек Башлыгы кул куйганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Жирлек Советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив-хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Жирлек советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгелэнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек Башлыгының, Жирлек башкарма комитеты житәкчесенең, жирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждандан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган шартнамәләр рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш: авыл жирлеге Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актның исеме, датасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән датага – шулай ук жирле Советында кабул итү датасы), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме, мөһер.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәләше турында, жирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы, Башкарма комитет житәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар ун көн дәвамында, муниципаль норматив-хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чиклэнгән аерым нигезләмәләреннән тыш, имзаланырга һәм рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләргә үзгәртү, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау, жирлек башкарма комитеты житәкчесен һәм аның урынбасарын билгеләү, законнар нигезендә башка актларны рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәжбүри булмаган рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын жирлек территориясендә таратыла торган массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару . Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда әлеге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- жирлек халкына хокукий акт текстын үзекләштерелгән тәртиптә тарату (тарату), шул исәптән махсус басма рәвешендә дә;

- хокукий акт текстын жирлек территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукий акт тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш;

хокукий акт текстын районның рәсми сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталында урнаштыру - <http://jutaza.tatar.ru>;

- хокукий акт текстын «Татарстан Республикасы хокукий мәгълүматының рәсми порталы»нда <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адрес буенча урнаштыру;

- хокукий акт текстын «Россия Федерациясендә норматив хокукий актлары» Россия Юстиция министрлыгы порталында урнаштыру - (<http://pravo.mi№just.ru> <http://право-минюст.рф>) - челтәр басмасы сыйфатында теркәү: Эл№ФС77-72471 от 05.03.2018).

10. Муниципаль хокукий актны бастырып чыгарганда (халыкка житкәргәндә) массакуләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны халыкка житкәргә датасы турында белешмәләр күрсәтеләргә тиеш, алар актны жибәрә башлау (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры киләргә тиеш.

11. Муниципаль норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданныр жыенында) хокукий актлар рәвешендә кабул ителгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукий актлары регистрына кертеләргә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

XIII бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

81 статья. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге мөлкәт, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

82 статья. Жирлекнең муниципаль милке

1. Муниципаль берәмлекләр милкендә булырга мөмкин:

1) «Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) жирле үзидәрә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидәрә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән мөлкәт, шулай ук жирле үзидәрә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) жирлек Советының норматив хокукий актлары нигезендә жирле үзидәрә органнары һәм жирле үзидәрә вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятияләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) федераль законнар белән жирле үзидәрә органнарына хәл итү хокукы

бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән сорауларны хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре, 16 статьясындагы 3 өлеше һәм 16.2 статьясындагы 2 һәм 3 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән милек.

6) Җирлектә әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәتكә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт яңадан профилләштерелергә (милекнең максатчан билгеләнеше үзгәртелергә) йә читләштерелергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

83 статья. Җирлекнең муниципаль милкенә ия булу, аннан файдалану һәм аның белән эш итү

1. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек исемнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль милеккә ия булалар, аннан файдаланалар һәм аның белән эш итәләр.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләренң җирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, тартып алырга (отчуждать), федераль законнар нигезендә башка алыш-бирешләр башкарырга хокукы.

3. Җирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә муниципаль милек реестрларын алып бара.

84 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Җирлек, җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү өчен, әлеге Уставта билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзергә, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән, муниципальара да, төзүдә катнашырга хокукы. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары җирлек исемнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия рәвешендә жавап бирәләр һәм федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә аларның үтөлешен тәэмин итәләр.

85 Статья. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

1. Җирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

XIV бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

86 статья. Жирлек бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәге сорауларны хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлтелүче керемнәре һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелә торган субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.
4. Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә шулар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисап тапшыра.

87 статья. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәләшен контрольдә тоту жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.
2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек Советының бюджетны раслау турында карары, аның үтәләше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтәләше турында квартал саен мәгълүматлар, жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында, аларның хезмәте өчен түләүгә факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.
3. Жирле салымнар турында муниципаль норматив-хокукый актларга, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль норматив-хокукый актларга үзгәрешләр кертү турында жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар проекты кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.
4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.
5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягыннан тәэмин итү максатларында, жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.
6. Чираттагы елга жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләре нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә, жирлек башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә төзелә.
7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты тәү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниеденә юламасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган нигезләмәләренә;

Жирлекнең социаль-иқтисады үсешә фаразына;

жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенә төп юнәлешләренә;

муниципаль программаларга, муниципаль программалар проектларына, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларына.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренәң гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, жирлек Советының муниципаль хокукый актларында (бюджет турындагы карардан тыш) билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар белән билгеләнә:

бюджет керемнәренәң Баш администраторлары исемлегә;

бюджет кытлыгын финанслау чыганақларының баш администраторлары исемлегә;

чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), чыгымнар төрләре төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яисә) максатчан статьялар (муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән очрақларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек советының муниципаль хокукый акты белән чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенәң чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча бүлү;

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренәң гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

чираттагы финанс елына һәм план чорының беренчә елына бюджет расланган очрақта шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме план чорының беренчә елына бюджет чыгымнарының гомуми күләмәнән кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнешә булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенчә елына бюджет чыгымнарының гомуми күләменәң кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнешә булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганақлары;

чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына (чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан) муниципаль эчкә бурычның иң югары чигә һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чигә, муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, , шул исәптән муниципаль

гарантиялар буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге;

жирле бюджетның Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Расланучы Жирлек бюджетының план чорының параметрларын төгәлләштерү түбәндәгеләрне күздә тотат:

1) чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектының карау предметы булган күрсәткечләр төгәлләнгән раслауны;

2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыру яисә киметү йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертүне.

11. Бюджет турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Жирлек Советына тәкъдим ителә:

бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-иқтисади үсешенең яқынча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында районның социаль-иқтисади үсешенең көтелгән нәтижәләре;

тиешле территориянең социаль-иқтисади үсеше фаразы;

чираттагы финанс елына һәм план чорына район берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның, дефицитның (бюджет профицитының) гомуми күләме йә уртача сроклы финанс планы;

бюджет проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисап;

чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына һәм чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан муниципаль эчке бурычның иң югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге;

агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;

күрсәтелгән бюджет сметаларына карата финанс органы белән каршылыklar барлыкка килгән очракта жирлек Советы, суд системасы органнары, Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары;

башка документлар һәм материаллар.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектының төзү Жирлек башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм республика законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Жирлек Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектының агымдагы елның 15 ноябринан дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

14. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында

караар проектын карау һәм аны жирлек Советының муниципаль норматив хокукий акты белән билгеләнгән раслау тәртибе чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясә Бюджет кодексының 184¹ статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

15. Әгәр Россия Федерациясә Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабрә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аңа кул куелганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча билгеләнгән тәртиптә игълан ителергә тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының балансылыгын һәм билгеләнгән федераль законнарның һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, муниципаль бурычның дәрәжәсе һәм составы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм жыйымнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

19. Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очрактардан тыш, рәхсәт ителми.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясә Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

88 статья. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен сатып алулар

1. Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алулар «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 апрелендәге 44-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

89 статья. Жирлек гражданның үзара салым акчасы

1. Гражданның үзара салым акчасы дигәндә гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләренә хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр бирелә торган түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салым түләүләре күләме жирлекнең (жирлек составына керүче торак пунктның) барлык халкы өчен, гражданның аерым категорияләреннән тыш, абсолют күләмдә билгеләнә, алар өчен түләү күләме киметелергә мөмкин, алар саны жирлектә яшәүчеләрнең (торак пунктның) гомуми саныннан 30 проценттан артмаска тиеш.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән түләүләренә кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясындагы 1 өлешенәң 4.1 пунктында каралган очрактарда - гражданның жыенында .

3. Гражданнарның үзара салым акчасы жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

90 статья. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Жирлек, Жирлек бюджетын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында, федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль эчке бурыч алулар башкарырга хокуклы.

Муниципаль бурыч алулар астында муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру юлы белән һәм заемчы буларак гавами-хокукый берәмләлем бирү буенча бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредитлар рәвешендә заем акчаларын гавами-хокукый берәмлек исемненән бюджетка жәлеп итү аңлашыла.

2. Муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Жирлек уставы нигезендә муниципаль берәмлек исемненән Жирлекнең Башкарма комитеты карамагында.

91 статья. Жирле бюджет үтәлеше

1. Жирлекнең жирле бюджеты үтәлеше Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

92 статья. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең Башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап, аны жирлек Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы яктан тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, жирлекнең Ревизия комиссиясе яисә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Авыл жирлеге башкарма комитеты, аңа бәяләмә эзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча, жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бер үк вакытта жирлек башкарма комитетына жибәрелгән ревизия комиссиясе тарафыннан тапшырыла.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, авыл жирлеге башкарма комитеты, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык отчетны, жирлек бюджеты үтөлеше турындагы башка бюджет хисабын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны жирлек советына тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган сикта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән, жирлек бюджеты керемнәренә, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтелеп, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап раслана.

Хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турында жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

жирлек бюджетының керемнәре, бюджетлар керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

керемнәр төрләре, керемнәр төрләре кодлары, керемнәр төрләре, бюджет керемнәренә караган дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджеты керемнәре (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә);

жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәре, төркемчәләре, статьялары, бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары кодлары буенча.

93 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган хокукый актлар, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан физик затларга бүтөн түләүләр буенча гавами норматив йөкләмәләр һәм йөкләмәләр бирә торган хокукый актлар нигезләмәләрен, шулай ук муниципаль контрактлар, шартнамәләр (киләшүләр) шартларын үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм соңгыга бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль контроль - жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлегенә булып тора.

3. Эчке муниципаль контроль бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлегенә булып тора.

4. Алдан тикшерү жирлекнең жирле бюджетын үтәү барышында бюджет кагыйдә бозуларын кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Соңгы контроль аның үтөлешенә законлылыгын, исәп-хисапның дәрәсләген билгеләү максатыннан Жирлекнең жирле бюджеты үтөлеше нәтижеләре буенча гамәлгә ашырыла.

XV БҮЛЕК. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӨРЕШЛӘР ҺӘМ ӨСТӘМӘЛӘР КЕРТҮ

94 статья. Жирлек Уставы проектының әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртібе

1. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек Советына жирлек Башлығы, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проектының, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектының әзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проекты, жирлек уставының кабул итү, жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караганчы 30 көннән дә соңга калмыйча жирлек Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль хокукий акт проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртібен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртібен, шулай ук жирлекнең Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукий актларга туры китерү максатларында төгәл яңадан күрсәтү формасында үзгәрешләр кертелгән очракта, аның фикер алышуында гражданның катнашу тәртібен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

3.1. Рәсми бастырып чыгару чыганагы буларак "Урыссу шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге массакуләм мөгълүмат чараларының электрон челтәрләреннән файдалана ала <http://pravo-minjust.ru>, <http://право-минюст.рф> - челтәр басмасы сыйфатында теркәү: Эл № ФС77-72471 от 05.03.2018.

4. Жирлек Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары проекты буенча, аларны жирлек Советы утырышында карау алдыннан, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш, гавами тыңлаулар үткәрелә.

95 статья. Жирлекнең уставының кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртібе

1. Жирлек Уставы проектының, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектының карау жирлек Советы тарафыннан кимендә ике укылышта жирлек Советы Регламенты нигезендә башкарыла.

2. Жирлек Уставы проектының, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проектының беренче укылышта кабул иткәннән соң, әлеге проект әлеге Уставның 69 статьясындагы 1 һәм 2 өлешләрендә күрсәтелгән хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга жирлек башлығы тарафыннан төзәтмәләр кертү өчен жиберелә.

3. Жирлек уставы, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике күпчелек тавышы белән кабул ителә. Жирлек Башлыгы жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен үтәсә, жирлек Башлыгы тавышы жирлек уставын, муниципаль хокукый акты кабул иткәндә жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

4. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул түбәндәгеләр белән рәсмиләштерелергә мөмкин:

1) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданның җыены) карары белән аның рәисе һәм муниципаль берәмлек башлыгы, йә муниципаль берәмлек башлыгы үзе генә, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданның җыены) рәисе вәкаләтләрен башкаручы тарафыннан имзаланган муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы (гражданның җыены) карары белән;

2) вәкиллеке орган тарафыннан кабул ителгән һәм муниципаль берәмлек башлыгы имзалаган аерым норматив хокукый акт белән. Бу очракта әлеге хокукый актта аны кабул итү турында вәкиллеке орган карарының (гражданның җыенының) реквизитлары бирелә. Вәкиллеке органның мондый карарына муниципаль берәмлек уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы күчмә нигезләмәләренә һәм (яисә) нормаларны кертү рәхсәт ителми.

5. Жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, жирлек уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы Законы үз көченә керү датасын, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты гавами тыңлауларда фикер алышу, гражданның тәкъдимнәрен исәпкә алуны, авыл җирлеге Советы утырышлары вакыты, дөүләт теркәвенә алу һәм мондый муниципаль хокукый акты рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) сроклары, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Жирлек Уставын яңа редакциядә бәян итү жирлек Советы карары белән муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү белән рәхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган Уставы һәм жирлек Советының аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары жирлекнең яңа Уставы үз көченә керткән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

96 статья. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртібе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Жирлекнең Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында жирлек Советы карары кабул ителгәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртіптә дөүләт теркәвенә алу өчен, жирлек Башлыгы тарафыннан муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органына җибәрелә.

2. Жирлек Уставы, жирлек Советының жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары дөүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә. Жирлек башлыгы, муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан керткән көннән җиде көн эчендә, жирлекнең теркәлгән

уставын, жирлек уставына үзгөрөшлөр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) бурычлы.

3. Жирлек уставына кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын үзгөртө торган үзгөрөшлөр һәм өстәмәләр (жирлек уставын федераль законнар белән тәңгәллөштерү очракларыннан тыш), жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларының вөкалөтләре, вөкалөтләре, вакытлары, сайлау тәртибе үзгөрү очракларыннан тыш) жирлек Советы вөкалөтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» халкы саны арту яки кимүгә бәйле рәвештә, жирлек Советы депутатларының санын арттыручы яисә киметүче үзгөрөшлөр күрсәтелгән үзгөрөшлөр кертү турында муниципаль норматив хокукый актны кабул иткөн жирлек Советы вөкалөтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.